

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Anul XIV
Nr. 43 (495)
Sâmbătă
23 octombrie
1971
8 pagini
1 leu

Luceafărul

Săptămânal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

cartea. librarul publicul

București • Brașov • Sighișoara • Arad • Timișoara
Tulcea • Babadag • Giurgiu • Oltenița

Cine vinde cartea?

De la un punct încolo, cartea încetează să mai fie proprietatea celui care a scris-o, devenind bun al tuturor, și, întâi, bun al fiecăruia. Există un moment de răspintie, un moment în care produsul literar se transformă în bun public, moment în care cele două extreme ale ecuației scriitor-cititor se ating. Cartea devine, într-adevăr, carte, pierzându-și calitatea de „unicitate” și dobândindu-și-o, în schimb, pe aceea de operă socială. Între public și carte, între cititor și scriitor, acest moment s-a convenit să fie momentul librăriei. Iar omul care vinde cartea, omul care o dă cititorului, omul care propovăduiește spiritul cărții, în fiecare clipă, printre cei ce vizitează locul său de muncă, omul acesta poartă un nume derivat direct din numele latinesc al cărții: librar. Și, pentru că e atîta nevoie de o relație profundă și neumbrită, între cititor și scriitor, pentru că astăzi cititorul român e însetat să se recunoască în creația mesagerului său spiritual, e firesc să formulăm întrebarea: cine vinde cartea?

Desigur, chestiunea se pune aici nu din punctul de vedere al comerțului, ci din punctul de vedere al nevoii unui climat spiritual, nepoluat de corpi străini. Și dacă i se cere scriitorului dăruire și moralitate, conștiință profesională și patimă a faptelor sale, dacă însuși cititorul e chemat azi să se instruiască și să înțeleagă, e normal ca acest factor intermediar între scriitor și cititor, librarul, să fie pus el însuși sub semnul discuției, sub semnul necesității de a fi corect, înzestrat, conștiințos, instruit. În fond, problema librarilor este, într-o mare măsură, problema cărților noastre. Căci oricite elanuri s-ar afla dincolo de paginile unui roman, oricâtă valoare ar deține o operă poetică, librarul este acela care trebuie să facă accesibile orizonturile dinții ale tipăriților. Cine deci vinde cartea?

Poezia de azi, partea ei cea mai bună, se vinde ca romanul polițist

De vorbă cu
CONSTANTIN IONESCU
responsabil adjunct al librăriei
„Mihai Eminescu”

În absența responsabilului librăriei, ne adresăm acestui bărbat ce pare stînjinit de necesitatea dialogului care urmează. Se folosește, nu prea are chef, nu-i convine, ba că „să așteptăm să vină responsabilul din concediu”, ba că „poate mergem la direcție...”

— Cite cărți v-au sosit azi?
— Azi dimineață ne-au sosit 2.000 de cărți. În depozit mai avem vreo 4.000 de titluri.
— În cât timp vindeți ceea ce aveți?
— Păi ori în jumă de ceas, sau în doi ani.
— După părerea dvs., cit ar trebui să stea. SA AIEA VOIE SA STEA ÎN LIBRARIE o carte pînă să se vîndă?

— Termenul, ar cam fi o săptămînă, după părerea mea. Dar o carte trebuie să existe mereu în librărie, dacă e carte.

— Să stea ca într-o bibliotecă, da?
— Să stea ca într-o bibliotecă, da.
— Ce carte de proză românească actuală ați vîndut cel mai bine?

— M-ați luat prea repede și nu prea știu. Ce carte am vîndut? Neagu Rădulescu, de exemplu, se vinde. S-a vîndut cel mai bine. Nu pot să-l compar totuși cu Eugen Preda.

— Morin Preda!
— Da, cu Eugen Barbu. Și se vînd foarte bine Sorocanu, Nichita Stănescu, Blandiana. Se vînd imediat.

— Ce carte s-a vîndut cel mai bine în ultima vreme?
— Imposibilă întoarcere, asta s-a vîndut cel mai bine.

— Aveți o situație a vânzărilor și a solicitărilor dvs. pentru tiraje?
— Cred că am teaută între niște registre, dă hîrtia la o parte, pe urmă renunță. M-ați luat prea repede.

— Put să nu vă iau deloc, nici repede, nici mai lent. Spuneți!

— Eu nu știu (teacă și aduce o vânzătoare pe care mi-o prezintă. Încă nu vorbim cu dumneaele, ne adresăm celui care răspunde de librărie).

— Dumneavoastră, personal, citiți?
— Da, citesc. Am citit pe Zaharia Stancu, pe Malraux și pe Aurel Mihale.

— Cum luați cunoștință de valoarea și semnificația cărților noi?
— Prin prefață sau prin postfață sau, așa,

prin răsfoit. Mă refer la beletristică, la literatură mă refer. Totuși, poți să-ți dai seama despre ce e vorba. Poți să-ți dai o părere.

— Citiți revistele literare și de cultură?
— Citesc buletinul „Cărți noi”, „Contemporanul”, „Gazeta literară”...

— Ultimul număr a apărut în 1968.
— Mă uit la televizorul care, în fiecare săptămînă, anunță noutățile, citesc buletinul „Cărți noi”.

— Tovarășe Ionescu, l-ați mai numărat o dată.
— Da? Atunci am greșit. Pînă nu de mult, aveam cursuri o dată pe lună, dimineața pe la șapte, și ne spuneau cam ce cărți.

— Cine vă spunea „cam ce cărți”?
— Ori de la Centrul de librării, ori redactori. Era, mai bine zis, o edificare asupra conținutului.

— Ce faceți în cazul cărților epuizate?
— Î facem comenzi.

— În funcție de ce?
— De necesar. La cele cu o difuzare mai rapidă, facem comenzi. Dar facem comenzi și la cărțile care au o difuzare mai lentă.

— De ce?
— Ca să le-avem totuși în stoc.

— Spuneți-mi, de unde știți dvs. cite exemplare se vor putea vinde, dintr-o carte ce încă n-a apărut, și asupra căreia sînteți întrebati?
— Avem niște cataloage, consultăm diverși clienți. Cu ce mai cunoaștem noi, cu ce mai scrie acolo...

— Nu e totuși insuficient?
— Poate că nu e suficient, dar timpul a-cordat e scurt.

— Vi s-a întimplat vreodată să aveți cereri mai mari decît tirajul pe care l-ați solicitat?
— Ni s-a întimplat.

— Cine stabilește comanda?
— Comanda nu e dirijată decît de noi. Noi cerem cît credem și baza pentru desfacerea cărții ne dă cît poate.

— Ce carte credeți că s-ar putea vinde repede, astăzi chiar?
— Sorocanu. 300—400, imediat.

— Să mergem în depozit, să vedem și ce cărți nu se vînd!

Aici Constantin Ionescu ne prezintă și alți oameni din librărie și, de asemenea pe Elisabeta Ghinea, pe care o cheamă din librărie spre „a ne da, cum zice dumnealui, relații”. Din acest moment, dialogul nostru nu va mai avea decît un singur personaj mărturisit, adică autorul interviului. Celălalt e cînd unul, cînd altul, dintre cei prezenți. Ce contează, sînt faptele. Statistica!

— Care este cartea la care vă gîndiți întâi, cînd vă întreb despre stocurile rămase nevîndute?
— Avem un titlu nou, de Aurel Mihale. Vă spun sincer că nu prea merge. Doamne!

Adrian PĂUNESCU

(Continuare în pag. 8)

Nu se mai citește literatură?

Autorii, care se căznesc să scrie astăzi romane fără observație socială, fără analiză psihologică, fără personaje și fără acțiune, obișnuiesc să-și argumenteze cam în felul acesta programul literar: Epica tradițională îndeplinea altădată și o serie de funcțiuni informativ-instructive. Romanul ținea locul ziarului, aducînd o cantitate apreciabilă de date asupra vieții cotidiene; el era și un dosar de anchete sociale; adesea furniza și o bogată documentație istorică; se substituia frecvent studiilor de psihologie aplicată, trata probleme filozofice, făcea concurență cercetărilor etnologice ș.a.m.d. Dar științele specializate contemporane s-au dezvoltat prea mult în ultimii ani ca să nu excludă orice amatorism de pe terenul lor. A luat naștere o imensă literatură informativă în toate domeniile; cititorul are la dispoziție maldăre de cărți care supun examenului sistematic și minuțios ceea ce alcătuia pînă ieri o mare parte din materia romanului. Cine mai e dispus să-și astimpe curiozitatea pe o cale ocolită? Dovadă stă fantastica aviditate cu care sînt consumate în prezent lucrările documentare și de știință popularizată. Cititorul preferă memoriile, relatările martorilor oculari, anchetele propriu zise, reportajele transmise de la fața locului, expunerile directe ale cercetărilor întreprinse de specialiști, acea Sachliteratur, cum spun nemții literaturii bazate pe ficțiune. Romanul, ca să trăiască, e nevoit să-și abandoneze obiectul tradițional și să devină o „pură” construcție formală, realizată cu ajutorul cuvintelor.

E incontestabil că, la ora de față, literatura documentară are o căutare fără precedent. Dar abia această constatare poate fi invocată ca un contra-argument împotriva tezei de realizării romanului. Oare numai pentru că sînt setoși de obiectivitate științifică, cititorii devoră cărțile pline cu „fapte”? Nu cumva umbli după o asemenea literatură fiindcă literatura de ficțiune s-a „eterizat”, de la o vreme, aproape complet? Unde să găsească dezbătută problematica vie contemporană pe care o conțineau cu ani în urmă romanele unor Balzac, Tolstoi, Dostoievski, Kafka, Faulkner sau Malraux? La Butor? În exercițiile chinuite ale e-mulilor săi de pe tot globul?

E fals că literatura de ficțiune nu mai trezește interes, atunci cînd face incursiuni în cimpurile sociologiei, psihologiei sau istoriei. Dimpotrivă, romanele de mare ecou ale ultimelor decenii, începînd cu „Ghepardul” și sfîrșind cu alte câteva exemplare, care se află în mintea tuturor, au exact acest caracter. Piața internațională de cărți nu arată, la rîndul ei, altceva.

Nimeni nu poate crede serios că științele, oricît s-au specializat, îi răpesc astăzi romanului domeniile în care el s-a exercitat pînă acum cu succes. Istoria, sociologia, psihologia, etnologia, filozofia sînt abordate de literatură sub unghiul ei specific; în sfera diverselor discipline, romanul urmărește, pe fundalul legilor generale, dramatismul destinelor individuale. Numai mentalitatea antiumanistă, „statistică”, a societății de consum are tendința să ignore această distincție capitală reducînd omul la media abstractă matematică — așa cum remarca pe bună dreptate Gyorg Lukács. Dacă adoptă o astfel de optică, literatura riscă într-adevăr să sufere concurența științei și documentului brut, osîndindu-se singură la moarte, fiindcă-i rămîn doar două alternative: ori se transformă într-un joc steril și plictisitor care o singularizează și mai mult, ori încearcă să ofere și ea strictă materie informativă, neprelucrată, anulîndu-se iarăși. Înzestratul romancier american, Truman Capote a dat un atare exemplu. Dar el nu e singurul. Martin Walser, alt prozator cunoscut, de astă dată german, s-a mulțumit să publice, acum trei ani, o narațiune intitulată „Vorleben” (Trecut), strictă înregistrare pe bandă magnetofonică a vieții unei femei, întocmai cu aceasta i-a povestit-o. S-a ivit în R.F.G. chiar o grupare literară pornită pe asemenea experiențe. Ele pot da și au dat chiar rezultate interesante, însă iarăși străine financiar de rosturile specifice ale artei. În realitate, nu dintr-o dispoziție subită de a înmagazina cît mai multe informații, cititorul consumă scrierile documentare. Că n-a încetat să guste operele de imaginație, o dovedește uriașa proliferare paralelă a literaturii științifico-fantastice. De fapt, el caută prin această informare avidă răspunsuri la niște probleme social-morale acute care-i provoacă insomnia: spre ce se îndreaptă lumea noastră contemporană? Ce primejdii se ascund în dezvoltarea uluitoare a tehnicii? Ce speranțe nu greșește să-și facă omul? Pe ce căi poate el să participe efectiv la luarea marilor și micilor decizii economico-politice care-l privesc nemijlocit? Ce vrea tineretul? Ce leacuri sînt mai potrivite pentru a stîrpi plaga birocrației? Ce acțiuni au șanse să curme această cursă a înarmării nucleare? Ce împiedică omenirea care a început explorarea cosmosului să stîrpească mizeria, bolile, inechitățile stridente ale existenței ș.a.m.d.? Vetustă îi apare astăzi pe drept cititorului literatura vidă de asemenea preocupări. Ceva s-a perimat cu adevărat în roman: lipsa lui de actualitate. Și cînd pronunț acest cuvînt, mă gîndesc, nu la simplul decor contemporan, ci la problematica umană proprie epocii noastre. Omenirea a căpătat un nerv hiper-sensibilizat al actualității și el știe să distingă foarte bine ce îl atinge realmente și ce îl lasă indiferent. Prea sînt grave întrebările care obsedează azi conștiința umanității, ca lucrurile situate complet în afara lor să mai poată fi ascultate cu o răbdare îngerească. Asistăm, nu la o criză a literaturii, ci la agonia scrisului care a pierdut integral senzația realităților concrete din jurul nostru. Tot întorcîndu-se asupra lui însuși, îl pîndește soarta șarpelui, pornit să-și înghiție propria-i coadă. Se știe ce a pățit: a sfîrșit prin a dispărea fără să lase nici o urmă.

Desen de EUGEN GRUESCU

ÎN ACEST NUMĂR:

În cadrul anchetei cu librării, semnează în interiorul revistei:
Sânziana Pop, Gheorghe Tomozei, Constantin Țoiu, Ilie
Constantin, Gica luteș, Nicolae Ciobanu

Vis

Inspirația venea în urmă, pe jos. Poetul mergea în frunte, călare, și primea onorurile.

La mijloc mulțimea, descoperită. Se făceau că era o procesiune, pînă la urmă. Unii ocuzau durși mari.

Se făceau că erau încă la doctor, Căci se văiețau cu speranță. Alții plîngeau de-a binelea.

Se făceau că era o procesiune totuși, Da, o procesiune, într-adevăr. „Dar mortul?” „Unde e mortul?” — se auzea — „Nai pe cine jelim, de trei zile?”

„Oare a fost spălat bine răposatul?” „Spălarea mortului cere o îndeminare Pe care foarte puțini doctori o mai au” — se auzea.

Poetul Mergea înainte, călare, Fîndcă depășise toate chestiile astea, băbești. Inspirația venea în urmă, descultă. Rămînea mereu în urmă, Nu știu de ce o tenta mai mult rămînerea în urmă Decît necunoscutul din față.

Furtună

În ogradă Fulgerule încarcă găinile Cu electricitate.

Turn în jos

Turnul începe din centrul pămîntului. Turnul în jos e mult mai sigur. Ce lung turn e trupul lui Icar!

Prinși de plafonul unui cer, Pe care-l mutăm tot mai sus.

Pe sticlă

Nu se va pierde niciodată Și nici o vijelie nu ne va putea smulge Aerul acestor locuri.

Sufliăm în tîlnice Cu aer din aureole Și sunetele noastre Sfînjesc munții mari.

Marea

Marea plescăie, ca un lîns pe bot De vulpe în fața cotețului.

Într-adevăr, pămîntul e plin de oameni — Orătării, Moțînd pe toate stînghiile... Și apa se prelinge pe sub stînghiile, Într-o oase.

Hipnotizate oasele-și topesc zahărul Și ruinarea e dulce.

Marin SORESCU

Ov. S. CROHMĂLNICEANU

PUBLICISTICĂ LITERARĂ

semnificații

Despre depășire

Volumele de publicistică semnate de scriitorii îndemnați, între altele, la meditație în marginea raportului literatură-ziaristică. În starea lor naturală, cele două zone ale scrisului se delimitează net, prin chiar telurile lor. Simplificând, poezia, proza, dramaturgia urmăresc semnificația umană, realizând-o pe calea impresiilor afective a cititorului (spectatorului), în vreme ce reporterul neliterar oferă informația despre fapte și persoane ieșite din comun, împrejurări de interes acut pentru obște. Ziaristica propriu-zisă are un caracter lucrativ, ea înformază și formează (alături de alte forme sociale) opinia publică. Ocupându-se de situații de viață asemănătoare, literatura ținește mai sus, către interesul general omenesc, exemplar valabile. Dacă nu se îngăduie o analogie, vinovată prin extrema simplificare, ziaristul este un tăietor de lemne care doborâra copaci, îi curăță de crengi, îi sortează judicios pe esențe și funcționalități etc., pe cînd scriitorul caută în pădure altceva, pe numeroase trasee, năzuind să înțeleagă locul alcătuirii vegetale în eternitatea materiei, calea de la fibra stejarului la deplasarea constelațiilor și a vieții în univers.

Intreprinderile dintre literatură și publicistică, mai ales în aceste decenii, sînt numeroase, conducînd — în cazuri extreme — la eroare și iluzie. Impactul dintre cele două sfere, comparabil cu cel dintre Clipă și Eternitate, amîndouă egal justificate, produce, dacă vom judeca urmările din punctul de vedere al literaturii, și foloase și pagube. Foloase, pentru că apropie anticul pentru scriitorul de realitatea imediată. Pagube, deoarece poate tulbura conștiința artistică, dînd naștere unor hibridi literari-gazetariști.

Literatura și ziaristica se susțin reciproc numai dacă cei care aleg calea de acces între ele au conștiința clară a lumilor deosebite pe care ele le reprezintă. Orice confuzie are urmări directe. Un reportaj de cotidian care în loc de informație oferă metafore, și se infirmă frecvent, e tot atât de neviabil ca un roman care în loc de oameni și acțiune oferă documentare faptică moartă. Caracteristic pentru scriitorii cu conștiință artistică dovedită este folosirea strălucită a uneltor ziaristice. Textele semnate de ei în domeniul gazetăresc conving nu prin „înuta” literară ostentativă, ci tocmai prin adevărate, prin trecerea transantă în cîmpul respectiv. **Su fieris Romae, Romano vivito more...** Cînd scrie publicistică, scriitorul oricînd de mare, este ziarist și cu cît va respecta mai bine regula jocului, cu atît — indirect — ne va da lumini, prin aceasta, asupra propriei sale literaturii.

Se impun nuanțări și în această privință. Nu-i vom cere, adică, scriitorului să redacteze rudimentar, tern, să rămîna la simpla expunere de fapte. Ficțiunea, modalitate prin excelență literară, dă semnificații construite, realul gazetăresc îngăduie deduceri de semnificații. Despre aceste lucruri se poate discuta îndelung, ni se pot opune teze diferite de cele avute în vedere de noi: principialul element, pe care dorim să-l subliniem, este adevărarea scriitorului, atunci cînd face publicistică, la specificul acesteia, hotărîndu-se pentru reușita întreprinderii.

Un comentator literar ne-a nedumerit susținînd că, în **Destinul cuvintelor**, C. Toiu este poet și eseist, că tendința spre literatură din publicistica acestui prozator se dovedește irepresibilă. Credem cu totul invers, că înția și decisiva calitate a textelor cuprinse în această culegere este apartenența lor neindolenică la publicistică. E vorba negresit, de publicistică literară. De ce acest calificativ? Pentru că, pe de-o parte, destule din articolele din **Destinul cuvintelor** se ocupă de chestiuni ale scrisului literar (fără să fie critică sau teorie), în un mod discret — confesiv, iar pe de altă parte, țînuta lor stilistică elegantă trădează scriitorul. Insistăm, totuși, că

* Constantin Toiu: „Destinul cuvintelor”, Editura „Cartea Românească”, 1971.

— în esență — publicistica literară nu iese din cîmpul gazetăriei propriu-zise.

Eterogenă în alcătuire, cartea lui C. Toiu adună însemnări de atelier, interviuri cu tineri poeți, interpretări de mituri, reportaje de pură înfățișare gazetărească și note de drum. În fiecare secțiune a cărții se întîlesc lucruri demne de interes, o unitate lăuntrică stăpînește ansamblul. În însemnările de atelier autorul realizează un fel de scurte „interventii” la niște dezbateri în probleme ce preocupă lumea scriitoricească. Așa, de pildă, o profesiune de credință, cu concluzii generoase: C. Toiu se situează hotărît „în partea de veghe” a pămîntului, cu conștiința că a înfruntau monștrii, mai cumplici decît cei din vis, e o acțiune anevoioasă „și, în orice caz, mai apropiată de răspunderea scriitorului”. Alte teme de

cronica literară

discuție abordate: literatură și document, tentația reportajului, sugestia poetică (am transcris chiar titlurile de articole). Dintr-o observație de viață, nu la îndemina oricui — modul în care sînt hrăniți puii de vultur — autorul deduce, derutant dar plauzibil, sensuri utile scriitorului. Puilul de vultur, aștează experiența, nu poate mîncă decît din viteză: „Stăpînilui îi arată pasării palma în care ține o bucată de carne. Vulturul nu schitează nici o mișcare. Stăpînilui îi îndreaptă spre plisc carnea cu un gest iute și neprevăzut. Pasărea o înhață numădicit. E o veche învățătură de pe vremea cînd oamenii încă se mai jucau cu vulturii și în care oamenii învățau de la vulturii”. Cu o asociație deloc ortodoxă, Toiu deduce de aici necesitatea ca scriitorul/să nu ofere „mura-n gură” cititorului ceea ce are de oferit, ci „din viteză”, punîndu-l adică în situația de a avea o atitudine activă față de operă, de a participa la ea.

Cele trei discuții cu poeții tineri sînt mai puțin interesante decît ne așteptam, mai ales judecate din perspectiva actuală a interviurilor literare practicate de Adrian Păunescu, Ilie Purcaru, Florin Mugur și alții. Explicările interviuților sînt crispate, sentențioase, excesiv metaforice, la întrecere cu cele ale interviuatorului. Alteori ne pîr discutabile atitudini și idei ale interlocutorilor. Ion Gheorghe declară: „Sînt gata să mă infîrunt cu criticii literari” (!), crezînd, de altfel, că rolul criticului constă în a purta un dialog cu autorul. Criticii literari nu trebuie să înfruntă nici provocări la dialog, ei sînt niște identități ideal-obiective (pe cît îi stă fiecăruia în puțînță) ale căror persoane fizice nu contează și care poartă dialog nu cu autorul ci cu opera. Ion Alexandru găsește că poezia este o obsesie care „din cînd în cînd se încercă în un fapt din propria-ți experiență și-l palmuie (!) pînă îi descoperă ultimul său rost...”

Între cele trei interpretări ale mitului românesc, „Voronet” și „O dată la o mie de ani” au o fascinație grea, de comunicare misterioasă asupra unor lucruri pe care creдем că le cunoaștem și pe care autorul le prezintă într-o manieră personală, curioasă. Iată peretele de nord al Voronetului: „Bătău de plozi și de crivăi, suprațala lui pustie, crispată, roasă de timp (ale cărei siluete șterse, imprimare în memoria zidului, par trupurile „fotografiate” pe pereții de declicul pîrjolilor al unei explozii atomice), încearcă să mai spună cite ceva din faptele Vechiului Testament, din graiul pierdut al tencușii căzute, nereușind. Sau reușind, mai patetic, prin celălalt grai, prin graiul tragic al Devenirii, cum ne vorbește Victoria din Samotracia, anonimă, fără chip, numai cu aripile”.

Reportajele propriu-zise ocupă jumătate din carte și sînt de valoare inegală. Cel mai bogat, mai bine situat, în care materialul reportericesc este exploatat cu mină de maestru al suspensului, ne pare „Oile”. Relatarea dramatică a salvării celor șase ciobani și o mie cinci sute de oi, imobilizați pe o insulă a Dunării de ape crescute,

străbătute de sloiuri, decurge, pasionant. Motivul notelor telefonice, din ce în ce mai presante, pînă la paroxism, structurează reportajul în mod ingenios. Pretutîndeni, simți voluptatea scriitorului — reporter de a se face una cu realitatea investigată, culminînd cu finalul senin: „Într-un turma lăptoasă ca într-o legendă, în cîmpul electric al unei legende. O presiune moale, blîndă, tăcută, mă învaluite, adormit; timpul se încetineste, acesta este probabil timpul adevărat, timpul ciobanilor. Un herbec, în mijlocul acestei liniști de lină. Mă împunge, docil, insistent, cu coarnele răscuite ca-ntr-un basorelief”.

În fine, notele de călătorie în Cehoslovacia, Polonia, Anglia, Italia, țîn o cale de mijloc între jurnalul întîm și reportaj; succulente ca informație (în interpretare a acesteia) ele se urmăresc cu plăcere, curiozitate fiind mereu elegantă detașare a călătorului. Deranjată, ici-colo, exprimarea comodă, mai puțin personală, precum „mă gîndesc la un roman francez, la Stendhal și la „Rosu și Negru” care a eternizat structura civilizației europene împărțită în clase înză de la începutul secolului trecut”.

Destinul cuvintelor continuă, pe un traseu ajutător, destinul unui remarcabil prozator, fixat în memoria cititorilor și a criticii prin romanul **Moartea în pădure**, și mai ales, prin povestirile din culegerea **Duminea mușilor**. Scriitor la care autentica este însăși elaborarea, scriitura îngrijită, lipsită, totuși, de artificios, C. Toiu lasă să se întrevadă prin para-literatură din actuala carte de publicistică creații epice de maturitate, pe care le așteptăm cu încrezătoare curiozitate.

Ilie CONSTANTIN

avantpremieră editorială

Mihail ȘERBAN

Sanda

VERONICA PORUMBĂU

Cere

GEORGE ALBIU

Gloria Iacimel

Roman, Editura „Eminescu”

Cincizeci de poeme editate și în medite, Editura „Eminescu”.

Versuri, Editura „Cartea Românească”

posta redacției

MIRCEA ȘTEFAN DUMITRESCU. În așteptarea răspunsului meu ieri să-ți dau voie să-ți saruți cele douăzeci de primăveri, apoi să-ți înflui de mărgean, să te urci pe gard de gânduri, femei și clopote sparte ca să privești dincolo de cîmpurile ispitei. Liber, dar pe gardul ăla să stai într-un picior și să recîți trei zile-n șir bucată intitulată **Cintic**: „Un, plouă, moșule, plouă / fetele să ouă / că tare-s urite / murdare și slute / pietrele crăpate / fetele borțoase. / Un, plouă, babă, plouă / fetele să ouă / mugurii să crape / ... Plouă, plouă și iar plouă / iacă vin și iernele...” După trei zile schimbă piciorul, sau, eventual, bocancul și iei de la capăt.

MIRCEA CHIRIAC. Despre „Visul verde” nu am știre. „Castanele” n-au nimic din poezia toamnei. Le prefer pe cele căzute din arbori.

IN DREPTUL LITEREI V. Nici despre „Trapez” nu-ți pot da vești bune. Rămîne să-mi trimiți altceva.

TRIFOI ALB ȘI ROSU. Schița „Vino să ne jucăm de-a copiii frumoși” miroase a lapte și a piper prăjit, e în ea un fel de lenă cu părul căzut pe ochi, aromă de țigară bună, dar prea puțină viață adevărată.

ION MANEA. Cred că mi-ai trimis fără acum o sută de picurii. Dar ce pot să fac? Toate sînt niște pachete cu vînt. Nici-o umbră de vorbă frumoasă. E păcat să-ți macină timpul.

N. STOICESCU. Lucrarea „Am învins” e o mare neîreșită. N-are nici măcar parfumul calendarelor pe stil vechi.

ADUL IONEL. „Jurnalul zilnic al unu fluture alb” e scris fără vapoșele verii. Numai boabe de țărîni. N-o să faci niciodată literatură, nici la Apocalipsa greierilor.

C. B. În ora afectată tezei de matematică, codițele kolejei Silvia țî-au furat mințile și te-ai asernut pe scris versuri. Afă, dacă asta-ți face bine la stomac, c-ai împușcat două corjențe: una la matematică, alta la prozodie. „Rid iarăși printre lacrimi / Măntreb ce am de gînd / Metafore candidate pun pe-aceiași calapod / Panselute și centuri / Fantezii și idealuri / Strigăte de biruință / Și cântec de prohod...”

ALIXIA KENT. Știi să scrii. Dar, doamne, ce subiecte macabre îți alegi! Trimite-mi schițe pe care să le pot citi fără să încerc senzația că cineva îmi toarnă-n ceafă zăpădată amestecul de noroi.

DUMITRU PAUL. Nu cred c-ai mai publicat. Sau nu cred c-ai publicat versuri scrise de dumneata. Dovada: „Cînd apare / alungîndu-mi somnul / zîua / cu ochii vii / aievea / a-și vrea să te revăd / Dar TU / nu vi / șastept, șastept muncit de vise...”

ASTRALIS. Rețîn două distihuri: „si ora plină de tăceri și frunze / curgea spre locu unde nu erai / o tu migridă cu moșii mei prin toamnă / în nerostire blîndă treptat te preșchimbai”. În rest, cîtec spuse, și toate viorile sparte.

ANDREI ROMAN

Neincetata ninsoare

În poezia lui Andrei Roman, excesul de decorație trădează un spirit neadecvat care trădește entuziasmul primului contact cu marea cultură. Unele versuri aduce aminte clar de Heliodor, prin sufocarea idelilor într-o frază greoaie: „Sunt oare-attît de mare, cît margini să nu-mi văd / Ori eu nu sînt nimic, n-am margini ce să-mi văd.” — Scrisoare către poet. Asemenea exprimări, ornamentate cu motouri din Paul Valery, John Keats, A. E. Baconski, Albert Camus, James Joyce, Matei Călinescu, Vinicius de Moraes sau cu titluri abstracte, dau impresia de snobism. A. Roman nu este însă pur și simplu un snob, ci un febril care nu are timp să-și asculte poemele. Topica rudimentară și demonstrațiile de erudiție dezavantajează un autentic fond liric, constînd dintr-o intuire patetică a esențelor care există, intangibil, în lume, într-un „dor haotic” de eternitatea fenomenelor eșemere. Autorul simte „parfumul” pe care îl lasă în urmă lucrurile și făpturile măcinate de timp. Moartea, într-o asemenea viziune, este o naștere în idealitate, un „exil” în suflul salvator al naturii: „Și timpul și drumurile cîntec de cenusă / dezgropată uitare, să dansăm / cu visele noastre, apoi / ne vom ezila în eternitate”. — Exil. Volumul **Neincetata ninsoare** (ed. Cartea Românească) imortalizează tipografic o etapă care trebuie depășită.

ANTON BREITENHOFER

Ciudata prăbușire

Romanul scriitorului A. Breitenhofer evocă viața unui oraș muncitoresc între cele două războaie mondiale. Intenția autorului este de a face din acest oraș un prototip al cetății industriale într-o perioadă de creșterea și dezvoltare a societății. Într-un limbaj simplu și accesibil, autorul descrie viața muncitorilor, problemele lor, aspirațiile și dorințele. Romanul este o descriere realistă și detaliată a societății industriale în perioada interbelică. Autorul utilizează un limbaj simplu și accesibil, descriind viața muncitorilor, problemele lor, aspirațiile și dorințele. Romanul este o descriere realistă și detaliată a societății industriale în perioada interbelică.

ANTON BREITENHOFER

Ciudata prăbușire

Romanul scriitorului A. Breitenhofer evocă viața unui oraș muncitoresc între cele două războaie mondiale. Intenția autorului este de a face din acest oraș un prototip al cetății industriale într-o perioadă de creșterea și dezvoltare a societății. Într-un limbaj simplu și accesibil, autorul descrie viața muncitorilor, problemele lor, aspirațiile și dorințele. Romanul este o descriere realistă și detaliată a societății industriale în perioada interbelică.

compendiu

În sistemul burghez de producție, duritatea relațiilor dintre clase imprimă ceva din specificul muncii în siderurgie, astfel că figurile muncitorilor răzvrățiți par efigii de bronz luminată de flăcări. Caracteristic puternice devalorizează chiar analiza dinamică socială care rămîne ca o agitație difuză, în fundal.

Sub influența literaturii germane, A. Breitenhofer insistă mai ales asupra dezvoltării individului în cadrul familiei. Prin conservatorism și etatism, familia apare cu tenacitate un anumit ritual al tandreții și înțelegerii. Bărbatul care pleacă de acasă este un explorator temerar, avînd de înfruntat munca explozivă și expansiunea agresivă a legilor. La întoarcere însă va găsi întodeauna o mică care caldă și o ceață de copii care să-i sară în brațe reconstituind libertatea primară. Permițînd manifestarea personalității, familia este și un mediu al inițierii, al formării conștiințelor. Datorită acestor funcții vitale, ea nu poate fi ușor dizolvată. Chiar dacă unul dintre membrii familiei moare, chiar dacă viața se înapoștește și falsifică pentru moment relațiile dintre ei, ideea de familie se perpetuează ca o insulă de umanitate.

A. Breitenhofer este desul de subtil pentru a nu festiza microstructura socială, familia Brebenar, care ocupă locul cel mai important în roman, nu este o familie ideală. Dar contradicțiile care o atacă dinăuntru sau din afară nu reușesc să o afecteze esențial. După moartea tatălui, viața familiei se refacă consiliu, ca o structură puternică devalorizează chiar analiza dinamică socială care rămîne ca o agitație difuză, în fundal.

Tot în familie se formează și tînărul Traian Brebenar, deși împrejurările îl obligă să ia un contact prematur cu viața orașului. Acest contact însă nu însemnă decît o confirmare a înțușurilor transmise prin educație. În buna tradiție a bildungsroman-ului, A. Breitenhofer parcurge împreună cu tînărul etapele agravării conștiinței de sine.

Atunci cînd familia dispare (cazul Daba) sau cînd în interiorul ei pîndruș fiorii reci ai alienării (Titus și Jane Abruđan) există puține speranțe de regenerare a individului și acestea în funcție de necesitatea sau desuetudinea lui istorică.

Prin romanul **Ciudata prăbușire** (apărut la ed. Eminescu în traducerea nesigură a Sevillei Răducanu), A. Breitenhofer nu a realizat, așa cum a intenționat în mod vizibil, un prototip al orașului, ci unul al familiei. Familia reliefează caracteristicile și sugerează, prin rezonanță, transformările care se produc în afară.

Alex. ȘTEFANESCU

proverbe

Ostenind și pâlăvrăgînd la groapa altuia

Pentru că una din crăcile mărunțului, era un mîr bătrîn, botan — izbucnie și se aplecase dîncolo, peste palanul, sau „gardul altuia” cum era pomuit în actele de departajare sau în vorbele avocaturii, gard care le desparte ogrăzile, cei doi veri Efimie și Airinie, au început să-și sapa fiecare altuia cite o groapă.

— Adică, vreau să spun, că apropiindu-se vremea de dat în cont a merelor, ei își încrucisau poteciile bătute mui ales cînd amănata întunericul, pentru că ei se desfacă iar — poteciile; și să se apune de lopăt la gropi.

— Mai erau și „feriți” — adică nu se vedeau, din cauză că palanul, „gardul altuia” zis, era îmbrăcat frumos și cejos de niște tufe de coacăze. Nu se vedeau, nu se auzeau, poteciile erau zibicte și răscuite doar de ei pînă cînd — într-o încovoiere a serii către noapte, se auzi.

— Sapi, vere, sapi, aruncă Efimie vorba odată cu lopata de pămînt, și îi fi încredzător că o să cad eu în groapa ta?

— As cam fi, i-a răspuns Airinie. Altmînteri ar veni că muncesc degeaba.

— Nici nu mă gîndesc.

— Dar dacă te-ai gîndi, ai cădea?

— Văru Efimie n-a spus nimic, a dat înainte cu hîrșul și lopata.

— Așa pînă cînd — gropile lărgindu-se se se apropiiau, își subțiau departarea — cei doi și-au atîns degetele de la picioare. La început le-a prins Efimie pe ale celuilalt.

— Dacă nu cazi în groapa asta, îți tai degetele cu hîrșul și îi le arunc peste gard cu lopata.

— Cîd, a mișist Airinie, da simt înăuntru. Dă-mi drumul să ure deasupra. Celălalt i-a dat drumul. Pe urmă a prins și el piciorul vărului, și i-a spus la fel că-i taie tot ce e de tatat și-i aruncă cu osicioarele cu lopata.

— Bine, vere, mi-o făcuși vașcă?

— Ți-o tăcuși p-a ta mi-o prepași p-a mea.

— Și eu n-am bolovan de nă-

dușeală și pe frunte și spinare, săpînd?

— S-au apucat să „deranjeze somnul pămîntului” înainte, cum avea să povestescă Efimie mai tîrziu.

— Si au ajuns la rădăcinile bătrînilui măr botan.

— Acum chiar că fi le retez, a pupat Efimie.

— Doar că sînt rădăcinile mărunțului, taie-le dacă-ți pică bine despre partea tu.

— Ajunși acolo, adică la rădăcina, cei doi veri au ieșit din gropi și și-au așvîrlit și vorbele și uneltetele peste gard.

— N-am vrut! N-ai vrut nici tu, n-am vrut nici eu...

— Ori și cum tot ajunseseam la rădăcina mărunțului, a zis Efimie care era ceva mai înțelept.

— Eu ce să zic, urmă tot el. Văru Parimie bate pîlădă în uchi că dacă noi doi ne certăm ar căștiga el. Că-n actual de partaj pentru măru’ăsta botan unchea Mita i-ar fi lăsat și lui o cracă.

— Bate el pîlădă, așa?

— Bate.

— Uite cum facem atuncea, propuse și Airinie. Iai arunci tu peste gard pămîntul acos cînd îți săpași groapa și îi-l arunci și eu tot peste palan, pămîntul scos de la groapa pentru tine.

— Și pe urmă îi săpăm o groapă nouă lui văru Parimie, înțelese Airinie și se bucură și rîse că înțeleșese.

— Așa e, se înveseli și celălalt și începură să-și arunce peste gard pămîntul și să-și astupe, în parte, gropile.

— Seara, cînd a trecut pe poteca dinspre casă, și pe lingă măr, Parimie, om umblat și pe mare, a văzut groapa săpata. A zis doar hop! dar n-a sărit-o. Și a pornit-o vesel și fluterînd pentru că răzuse că verii lășaseră gropile descoperite, pămîntul deoaparte de de alta a gardului era așezat lîndă aldminturi.

— Fiecare pentru celălalt și amîndoi pentru toți trei.

FLORIAN CREȚEANU

Ferestrele negre, ferestrele albe

Poezii, Editura „Cartea Românească”

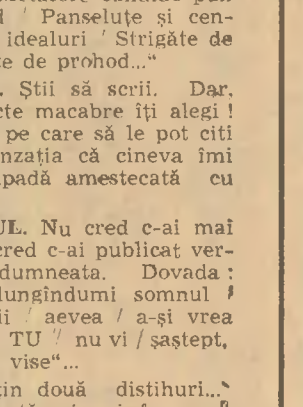
avantpremieră editorială

ION TOPOLOG

Torna, torna, fratrec

Roman, Editura „Eminescu”.

FĂNUȘ NEAGU

În cerul de aur

Versuri, Debut editorial, Editura „Eminescu”.

ION ARIEȘANU

Trajă

Roman, Editura „Eminescu”

TORA DE IUF

În cerul de aur

Versuri, Debut editorial, Editura „Eminescu”.

cartea • librăria • publicul

BRAȘOV

Librăria „La Ciurcu” era pe „Porții”, nu departe de Primărie, într-o încăpere pe lângă. În mână vitrina cu cărți de la stradă, treceam dinadins către școală pe-acolo fiindcă era totdeauna o poză mare-n vitrină, cu câte-un domn. Când am intrat prima dată să cumparam „Cuore”, „La Ciurcu” era un om mărunt. S-a directurat printre teancurile de cărți așezate direct pe podele și m-a lăsat să aștept în mirosul de hirtie îngălbenită, în mirosul căldut de gumarabică și de clei. Apoi s-a întors plin de praful și de fire lungi de păianjen, m-a privit peste ochelarii tăiați jumătate, mi l-a dat pe Cuore și încă o carte de „Amintiri”. — „Dacă-ți place, după ce o chești aduci banii, dacă nu-ți place aduci cartea-înapoi.” Peste două zile am mers cu banii. În portretul așezat în vitrină era același domn cu mustați și cu barbă fotografiat și în cartea de „Amintiri.” „Da, a spus domnul Ciurcu, este autorul-n persoană. Ce să fac, ademenesc cu fotografii cititorii, dacă Stînghe și Peiss pun cîrnați în vitrină eu îmi pun scriitorii, marfa asta se vinde tot cu reclama”, să știi, „Ți-a plăcut?” — L-am întins banii. A luat-o iar printre teancurile de cărți așezate direct pe podele, m-a lăsat în mirosul de hirtie îngălbenită, în mirosul căldut de gumarabică și de clei. Când s-a întors plin de praful și de fire lungi de păianjen mi-a întins ală carte și pe Creangă mi l-a dat înapoi. — „Ți-l fac cadou, zise. Fie că dădumnea-te ești în pierdere, Dumneata începînd de azi ai să vii la mine mereu.”

— Dumneavoastră l-ați cunoscut?
— Goldfinger Magda, responsabilă librăriei „Gh. Coșbuc”, stă sprînjîată de raftul cu „Artă” și mă privește zîmbind.
— L-am cunoscut. Văzivi de noi era o prăvălie de lapte. Eram mai mare ca dumneata cînd l-am văzut lăsînd pe țighele, lîngă sticlă, o carte învelită într-un ziar. Nu știu dacă lăptarul avea mai mult de patru clase primare, dar domnul Ciurcu făcea muncă de lămurire din om în om.
— Faceți și dumneavoastră?
— Facem. Ieșim cu cărțile-n stradă, pe ștanduri, deși nu prea-este nevoie fiindcă public există, aici în Brașov avem un public enorm. Acuma e dimineață și a venit iar, dar după trei este lume ca la cinematograful. Nu sunt cărți cite cereri există.

— Cum nu sînt cărți? Librăria e plină de cărți.
— Sigur, librăria e plină. Dar nu despre cărțile care sînt în librărie e vorba, ci despre cărțile care nu sînt. Unele cărți sînt cerute de public, pe altele trebuie să le recomandăm. Deși s-ar părea că cele pe care trebuie să le recomandăm constituie o problemă, problema e adevărat importantă este a cărților pe care publicul le cere și care lipsesc.
— Și ce cărți lipsesc?
— Toate cărțile care ne vin jumătate din numărul pe care îl solicităm.

Prietenul nostru, librăria

Comerțiu suav!

Așa mi-am imaginat cîndva munca librăriei. Librăria — o ospitalieră casă a cărții care s-a confînă în afara țighelelor convenționale și a tomurilor cu cerneală proaspătă, un AER deosebit, populat cu sublimi năduci dar și cu prezența de zi cu zi a oamenilor. Privesc cu incertare vechi gravuri ce ne înfățișează librăriile începuturilor cărții: strînsi în jurul unor pupitre pe care le cred din lemn aromat, bărbai cu bărbi molatice sînt cuprinși de reveriile conversației iar librăria pare negustor de ăisusice relicve, ori preot ciudat slujind religia lui Gutenberg-rea!

Ne ritmăm extazul în euriemii știute:
„Carte frumoasă, cînsie cui te-a scris!”

Așa-i, Meșterul Argezi înălța diti-rambe făcătorilor de carte iar noi putem îndrăzni să rostim cu proza noastră diurnă cuvinte cărora, desigur, le-ar fi stat mai bine în fluidele tipare ale nemuritoare sale scrise, înălțînd cîtece de laudă și cînsire nu numai scriitorului, triducului arhitect și zidar al cărții, dar și inspiratului căruș de „cărămizii” care e prietenul nostru librăria. Cînsie, carte frumoasă, celor ce nu preocupăse nimic din fantazia lor generoasă pentru ca tu, giuzaer poleit cu alete cerneluri, să ajungi în minile care te merită, purtată ca pe ațuri de ospăț roman! Cînsie enigmaticilor lucrători care slujesc cultura cu o devoțiune fără seamăn! Ei, dăruții întru această patimă sînt modesti iar fila cărții n-are cum să le cuprîndă, recunoscătoare, numele. Autorul, corectorul, redactorul de carte (funcție etern bizară), referentul cu bucuria să-și citească numele scris cu nerzale pe coperta cărții care are ambiția de a se strauge tiranici de sarcofag a bibliotecii, trîndu-și o viață fără de moarte. Librăria nu.

Lată de ce cred că noi, scriitorii, trebuie să grăbim procesul unei mai fierbinți implicări a librăriei în destinul culturii. Trebuie să ni-i prefacem în adevărați sfetnici avînd precauția de a intră, la rîndu-ne, să-i slujim. Ei ne cunosc adesea mai bine, mai profund decît criticii literari. Lată de ce „comerțiu” lor e suav. Ei vînd colți de elefant, ouă de struț, pene din coada paserei-liră. Ei vînd lumina anotimpurilor, pulberile depuse pe Ninive, surisul regelor tragediei eline, ei vînd idei primordiale, ei vînd magice floacoane cu înerețe și energie spirituală.

Poate nu ne pricepem să-i ascultăm. Poate că ar trebui răspălate mai esențial fantastica lor pasiune: vînzătorul de Etnescu nu trebuie retribuit după cum e retribuit vînzătorul de murturi! A trăi în preajma cărților (și nu a autorilor de cărți...) reclamă neapărată unui spor de periclitare. Forta reactivă a banalei litere de plumb, a cărții de linotipist, este inestimabilă. Nu-i rostogolirea pe trepte cosmice a celorlalte poate emana asemenea raze de lumină fierul, marmura, ori lacrimile.

Georghe TOMOZEI

București • Brașov • Sighișoara • Arad • Timișoara Tulcea • Babadag • Giurgiu • Oltenița

— Puteți să-mi dați un exemplu?
— Primul exemplu sunt cărțile cerute de elevi, cărțile prevăzute în programa școlară. Din listele de cărți pe care ni le întind elevii, dacă putem să oferim două titluri e mult. Ceea ce ni se cere s-a epuizat din librărie în serie complete, permanent. Și nu mă refer la edițiile bibliofile. Un elev nu poate să dea o sută de lei pe Caragiale, pentru elevi, clasicii trebuie scoși în ediții ieftine de buzunar. Avem clienți îndrăgostiți de cite o carte pres acumă care vin zi de zi timp de doi, trei ani, și ne întrebă dacă între timp cartea nu s-a ieftinit.

— Și nu s-a ieftinit?
— Nu. Cărțile se ieftinesc mai greu decît articolele de sezon. Dar vorbeam despre cărțile care nu există. Nu există de pildă, cărțile unor scriitori contemporani. Și aci se întâmplă ca la clasici. Cerem două sute de exemplare și ne vin cîzeci, ori scriitorii contemporani ar trebui și ei să se afle permanent în librărie, un scriitor contemporan intră mai greu în conștiința publicului, scriitorul contemporan — mă refer la cei tineri — au nevoie de un stagiu obligatoriu de librărie, timp în care publicul să se lămurească, să ia cunoștință de el prin lectură fie prin mijloacele de popularizare pe care le constituie presa și televiziunea și radioul. Avem cite o carte care nu se vinde o săptămînă și pe urmă aflăm dintr-o dată că ea a luat un premiu literar și că e viu discutată în presă. Ei bine, publicul nostru care este bine informat vine și-o cere. Pe primii zece îi putem servi dar pe ceilalți douăzeci nu. Asta a fost cazul lui Marin Preda cu „Imposibila întoarcere”. Planul editorial ne-a recomandat cartea ca volum de critică literară, iar critica, de ce să n-o spunem, nu se vinde cine știe ce. Pe urmă au urmat discuțiile în presă. Și știți cite exemplare am avut în total? Cinci.

— Care este din punct de vedere al vînzării campionul prozatorilor contemporani?
— Radu Tudoran. Dar Radu Tudoran se poate vinde oricînd. El face parte din generația scriitorilor dintre cele două războaie, generație pentru care publicul nostru are o înclinație și un respect deosebit.
— Dar campionul poezilor contemporani?
— Sorescu. (Propoziția aceasta simplă a fost rostită de toate vînzătoarele din librărie în același timp) Sorescu este la mare modă. Știu că există părerea că ar fi alți poeți mai mari decît el, pe aci pe la noi vine și lume literară și mai aflăm păreri, dar publicul îl cere pe el.
— Care este numărul de exemplare pe care îl solicitați cînd e vorba de un poet cunoscut?
— 150
— Și cite vi se repartizează?
— 20.
— Dar în cazul prozei?
— 500
— Și cite vi se repartizează?
— Uneori ni se repartizează cit cerem, dar altădată 200, maximum.

— Și care este atitudinea dumneavoastră?
— Atitudinea noastră este că scriem la București. Pe lîngă cărțile care ni se propun prin planul editorial, cerem să se reediteze cărțile care s-au vîndut bine și pe care publicul le cere în continuare, sau unele cărți care nu au fost încă editate și pe care publicul le cunoaște și le vrea. În punctul acesta, șis vrea să vorbesc și despre cartea tehnică. Să știți că indiferent dacă pe dumneavoastră vă interesează sau nu la noi există un public amator de carte de specialitate tot atît de bine informat și tot atît de activ ca și publicul de beletristică.

Tovarășii care lucrează la Editura Tehnică și la Editurile de specialitate ar trebui să aibă grijă să repartizeze cărți tehnice pe profilul industrial al orașului. Ce să fac eu la Brașov cu o carte de pomicultură? Sigur, e importantă și aceea, dar mult mai importantă e o carte de mecanică sau pentru industria lemnului. Vine omul și cere și n-am ce să-i dau.

Mi-e și rușine, zău vă spun. După cum îmi este rușine cînd vin la noi turiștii străini. Vin zece de mii de turiști la noi, în Brașov, și o bună parte din ei trec prin librărie. Noi nu închidem la primă, așa că după ce iau masa la „Aro” sau la „Cerbul Carpatin” vor să se plimbe și să știe ce văd. Nu e normal?
— E normal. Și ce vă cer?
— Cer tot ce nu avem. Ghidul orașului, albume despre împrejurimi, despre munți, albume cu portul național. Dacă turiștii sunt germani cer cărți în limba germană, cer cărți ale scriitorilor români de limbă germană, îl cer pe Paul Schuster de puteam să-l vîndem pînă acumă într-un tiraj de B. P. T. Dar degeaba îl cer. Am tot scris la București. Am tot cerut.

— Și?
— Lăsați, să vorbim mai bine despre problema cealaltă, a cărților care nu se vînd. Cărțile care se vînd și care nu există reprezintă de ani de zile un sac fără fund. Deși problema e strîns legată.
— În ce punct?
— Păi din fondul meu anual de două milioane eu afectez 40% pentru beletristică. Nu? Mă uit bine la titluri, chibzulesc gospodărește, aleg cărțile în așa fel încît să fie și cărți de care sunt sigur c-o să se vîndă și cărțile unor debutanți sau ale unor autori străini necunoscuți. Eu trebuie să îndeplinesc planul anual de vînzări, vreau să fiu o librărie rentabilă și sigur că în primul rînd am grijă de cărțile care îmi aduc un beneficiu sigur. Am grijă de ele și pe ele le cer. Ei bine, dacă din cărțile pe care le cer în număr mare primesc doar o parte, înseamnă și că din banii pe care i-am ațetat pentru ele cheltuiuse doar o parte, îmi rămîne deci un rest cu care ce fac, că nu pot să-l tin în buzunar? Păi ce să fac? Cumpăr eu el o altă carte de care nu am nevoie, care mă dezechilibrează în clipa de față, pe care să fi luat-o pe lîngă cărțile de bază, dar nu în loc lor. Și uite pe urmă cum am în librărie carte care nu se vînd.

— Și ce atitudine luați dumneavoastră față de cărțile care nu se vînd.
— Față de cărțile care nu se vînd luăm atitudinea că le recomandăm. Recomandăm „Lewi Straus”, „Tropice triste” o carte despre care am auzit că este foarte bine scrisă în limba de bază dar care este tradusă îngrozitor. Recomandăm o carte despre Caruso, scumpă al naibii și tipărită de Editura Muzicală ca o carte de turnarea gografelor, recomandăm cărți de critică care stau în raft de cinci ani, recomandăm cărți de proză care stau în raft de cinci ani, le preluăm dintr-un inventar în alt inventar. E o diferență dacă te gîndești că Ciurcu îi lăsa un Bacovia lăptarului, pe țighele.

— Dacă-l lăsa pe Bacovia e minunat. Bacovia nu avea glorie, Bacovia atunci abia debută.

Iată că Ciurcu se bătea și pentru debutanți. Ciurcu n-avea de unde să știe că Bacovia va triumfa.

— Ba avea. Talentul se simte de la o poștă. Nu e vorba neapărat de glorie. Nu știu de pe acum cine o să aibă glorie, și cine n-o să aibă, dar cine are talent și cine nu are simț. Pentru talent ne batem și noi. Să nu credeți că autorii debutanți se vînd atît de ușor. Știu că ei acolo, la București sau la Cluj, unde se află, își închipuie că toată lumea îi așteaptă doar pe ei, e bine că își închipuie așa de lucrurile nu stau așa, fiindcă banul de carte este și el măsurat în pungă noastră a fiecărui, banul de carte este un ban dincolo de necesități, și dacă îl dau să-l dau pe ceva sigur, nu pe ceva cu care aș putea să mă ard. Nu? Așa că publicul nu se prea bate pe debutanți ci trebuie să-i recomandăm noi, dar munca asta de recomandare a unui autor tînăr necunoscut sau a unui autor străin necunoscut nu este tot una cu munca de recomandare a unui autor prost sau a unui autor prost tradus. Cînd știți că o marfă proastă și se urcă roșeața-n lauz. Cu totul altceva este cînd ajută drumul unui scriitor.

— Și cum îl ajutați?
— Așa: îl recomandăm. Citim cartea și pe urmă cînd vine cineva să cumpere un titlu anume noi i-l dăm și spunem: să știți că ne-a intrat azi o carte la fel de bună ca aceea pe care o solicitați. Luați-o și dacă nu este bună aduceți-o înapoi.
— Și v-o aduce?
— Nu. Vine și spune că este adevărat.
— Și dumneavoastră ce faceți?
— Noi ne bucurăm. Pe urmă, anul viitor, dacă autorul este trecut în planul vreunei edituri, cerem un număr dublu de exemplare față de anul trecut. Sau și mai mult. Dar am

impresia că mai mult ne ocupăm noi de autorii debutanți decît se ocupă editurile care îi publică.

— În ce sens?
— În sensul că nu li se face reclamă deloc. De alfel autorii contemporani sînt în general foarte slab popularizați. Ceea ce face pentru ei presa și mijloacele de mass-media este încă foarte puțin. Noi descoperim și o carte este bună multă vreme după ce ea a fost trimisă în librărie, ori cartea trebuie să fie vîndută ca bună dinainte, ea trebuie să fie lansată. O editură trebuie să se bată pentru cărțile ei. Dacă Ciurcu nu mergea să-i vîndă cartea lăptarului știa că dă faliment. Și dacă era proastă cartea dădea faliment.

Noi, de pildă, ne aflăm sub patronajul editurii „Albatros”. Era vorba de legături strînsede, de cărți lansate, credeți că am văzut pînă astăzi pe cineva? Ori dacă e vorba să influențezi publicul în sensul literaturii, atunci munca aceasta de influențare ar trebui să-l privească pe cel care scoate marfa în aceeași măsură ca și pe cel care o vînd. Dacă este vorba despre o carte proastă nu e nici o nenorocire, dar dacă este o carte bună atunci nenorocirea e mare și dați-mi voie să spun că scriitorul e prost servit. Fiecînd nu i se poate cere succes unui tînăr de la primul volum.

— Și dumneavoastră citiți toate volumele de debut care intră în librărie și toate cărțile de autori necunoscuți?
— Nu. O parte citim, altă parte le răsfoim, chiar dacă-am vrea, n-avem timp. În mod practic, ar trebui să ne bazăm pe prezentările de cărți făcute în planurile editurilor. Prezentările acestea sînt însă extrem de greoaie. Cînd librăria noastră depindea de „Central de librării” exista o informare săptămînală unde se dădeau consultații în legătură cu conținutul cărților. Există un om de specialitate care comunica pe scurt conținutul cărții și citea un pasaj model. Acum noi depindem direct de Baza de desfacere a cărților-București. În condițiile acestea, ne descurcăm aici, la noi, cum putem. Ar trebui ca fiecare volum să aibă un cuvînt înainte succint și lămuritor. În privința aceasta, editura „Kriterion” procedează foarte bine. Ea face prezentări excepționale fiecărui autor, indiferent dacă este publicat în original sau dacă este tradus.

— La școlile de librari existente nu se prezintă și cursuri de literatură română?
— Nu știu. Eu nu am făcut școală de librari. Dar din moment ce școala ține un singur an, nu e de presupus că se predă și literatură română, sau dacă se predă se predă foarte superficial. Cred mai degrabă că se dau cunoștințe stricte de librărie. Cunoștințe practice.

— Dumneavoastră ați studiat filologia?
— Nu. Dar lucrez în domeniul acesta de opt ani.
— Ce studii se cer pentru a putea fi librărie? Văd că toate ajutoarele dumneavoastră sînt foarte aproape de vîrstă școlară. Sînt absolvenți de liceu?
— Nu. Ea, de pildă, Renate Rotbecher a absolvit învățămîntul general. E destul pentru cit și cîștigă chiar dacă nu e destul pentru cit și cere să știe. Pentru că retribuția librăriei este mică și nodiferențiată. Așa că dacă se spune că între noi și între vînzătorii de la „Alimentara” nu există nici o deosebire, cine spune are dreptate dacă se referă la cit cîștigăm. Dar atunci să nu mai vorbim despre rolul de îndrumător al librăriei, asta ține de educație și de creație.

— Este singura plîngere pe care o aveți de făcut?
— Nu este plîngere. Dumneavoastră m-ați întrebat și eu v-am răspuns. Dacă este vorba de plîngere atunci să spun că n-avem de pozit, că se rup rafturile sub cărți fiindcă nu mai avem unde să le depozităm. Dacă e vorba de plîngere am să vă spun că unele cărți ne parvin într-o stare de legătură mizerabilă, rupte și dezlipite și legate invers și că primim reclamații pe care, iată, la rîndul nostru le reclamăm: Editura Didactică și Pedagogică împreună cu Intreprinderea Poligrafică „Olteția” au scos „Ghidul turistic al elevilor” la preț de 34.80 lei. Cartea este utilă și foarte solicitată dar halul în care ea se prezintă nu merită nici zece lei: nu este bine legată, zece de exemplare prezintă file lipite, paginile sînt tăiate așchier, cu cîmpul mai mic sau mai mare, hîrtiile sînt pliate așchier, un cititor a scris: păi pentru așa lucrare se cere cumpărătura 34 de lei? Și mai este ceva: v-ați gîndit vreodată că lucrurile nu sînt în regulă?

— La școlile de librari existente nu se prezintă și cursuri de literatură română?

— Nu știu. Eu nu am făcut școală de librari. Dar din moment ce școala ține un singur an, nu e de presupus că se predă și literatură română, sau dacă se predă se predă foarte superficial. Cred mai degrabă că se dau cunoștințe stricte de librărie. Cunoștințe practice.

— Dumneavoastră ați studiat filologia?
— Nu. Dar lucrez în domeniul acesta de opt ani.
— Ce studii se cer pentru a putea fi librărie? Văd că toate ajutoarele dumneavoastră sînt foarte aproape de vîrstă școlară. Sînt absolvenți de liceu?

— Nu. Ea, de pildă, Renate Rotbecher a absolvit învățămîntul general. E destul pentru cit și cîștigă chiar dacă nu e destul pentru cit și cere să știe. Pentru că retribuția librăriei este mică și nodiferențiată. Așa că dacă se spune că între noi și între vînzătorii de la „Alimentara” nu există nici o deosebire, cine spune are dreptate dacă se referă la cit cîștigăm. Dar atunci să nu mai vorbim despre rolul de îndrumător al librăriei, asta ține de educație și de creație.

— Este singura plîngere pe care o aveți de făcut?
— Nu este plîngere. Dumneavoastră m-ați întrebat și eu v-am răspuns. Dacă este vorba de plîngere atunci să spun că n-avem de pozit, că se rup rafturile sub cărți fiindcă nu mai avem unde să le depozităm. Dacă e vorba de plîngere am să vă spun că unele cărți ne parvin într-o stare de legătură mizerabilă, rupte și dezlipite și legate invers și că primim reclamații pe care, iată, la rîndul nostru le reclamăm: Editura Didactică și Pedagogică împreună cu Intreprinderea Poligrafică „Olteția” au scos „Ghidul turistic al elevilor” la preț de 34.80 lei. Cartea este utilă și foarte solicitată dar halul în care ea se prezintă nu merită nici zece lei: nu este bine legată, zece de exemplare prezintă file lipite, paginile sînt tăiate așchier, cu cîmpul mai mic sau mai mare, hîrtiile sînt pliate așchier, un cititor a scris: păi pentru așa lucrare se cere cumpărătura 34 de lei? Și mai este ceva: v-ați gîndit vreodată că lucrurile nu sînt în regulă?

— Dumneavoastră ați studiat filologia?
— Nu. Dar lucrez în domeniul acesta de opt ani.
— Ce studii se cer pentru a putea fi librărie? Văd că toate ajutoarele dumneavoastră sînt foarte aproape de vîrstă școlară. Sînt absolvenți de liceu?

— Nu știu. Eu nu am făcut școală de librari. Dar din moment ce școala ține un singur an, nu e de presupus că se predă și literatură română, sau dacă se predă se predă foarte superficial. Cred mai degrabă că se dau cunoștințe stricte de librărie. Cunoștințe practice.

TULCEA și BABADAG:

„epuizat pe rețea”

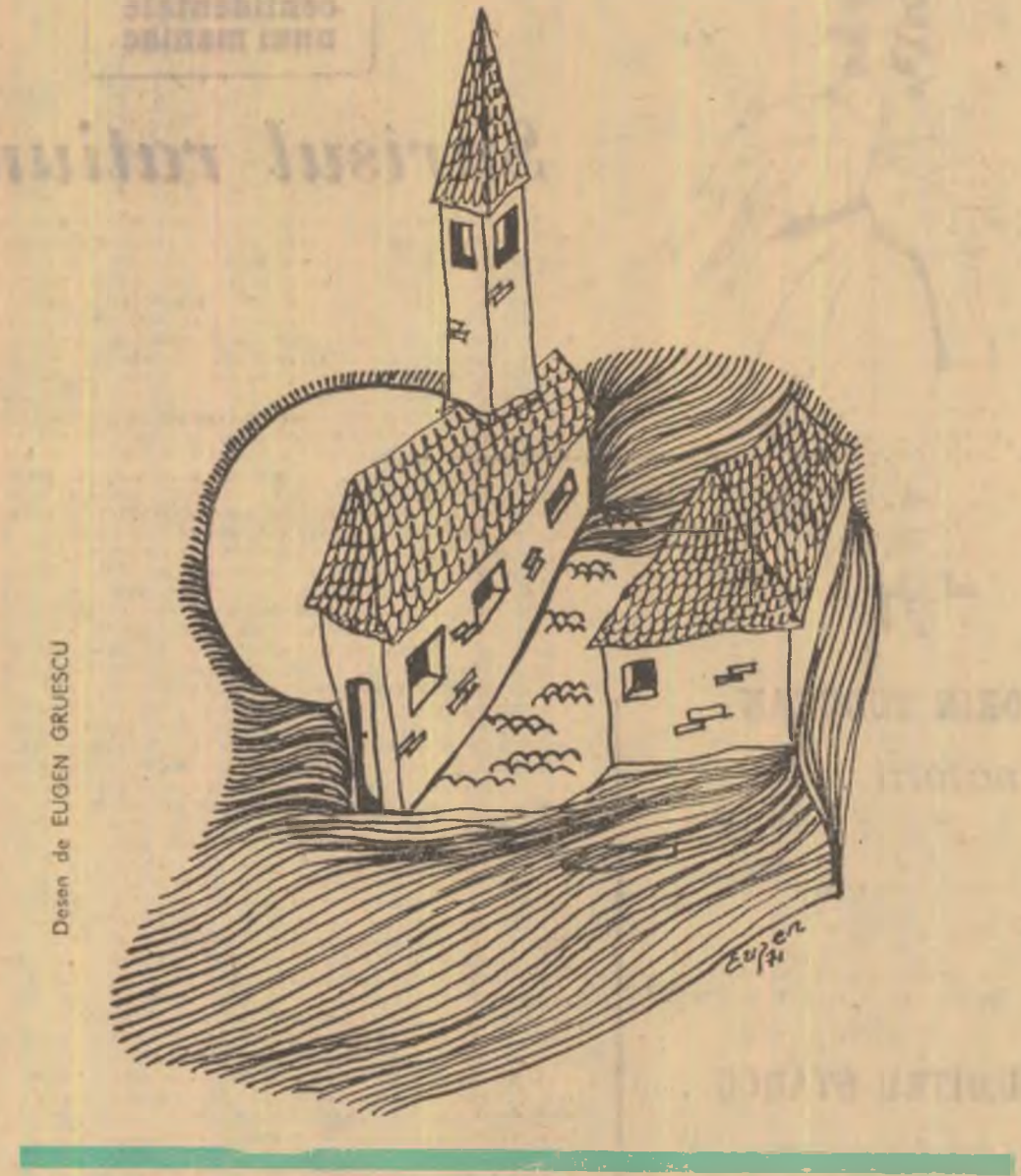
La Tulcea, ca să fim sinceri, s-au cerut mult, poate prea mult colecțiile „Enigma” și „Aventura”. O singură colecție — în afară de o alta posibilă despre care vom vorbi mai jos — ar fi în stare să bată „Enigma” și „Aventura” (foștele): povestirile pentru copii, care la Tulcea și Babadag lipsesc „cu desăvîrșire”, lipsă alarmantă, după spusele librăriei Axente Niculae (Tulcea) și Dumitru Vasile (Babadag). La asta, că nu există cărți pentru copii, spune Axente Niculae se răspunde cu un IV, ceea ce înseamnă că nu mai e nimic pe rețea. E foarte bine cînd o carte se epuizează, cînd nu mai e pe piață. Totuși, dacă tirajul este prea mic, epuizarea aceasta nu înseamnă mai nimic. Cotele de repartiție „per librării” nu înregistrează nici ele cifre prea mari.

La Tulcea colecțiile citate mai sus erau așteptate, asta era situația. Fără îndoială că o astfel de literatură înseamnă și pierdere de timp și o pervertire a gustului artistic. Totuși, noi trebuie să ținem seama de faptul că publicul le citea și să ne întrebăm, în același timp, pe ce căi, mai nobile și mai instructive, interesul acesta poate să fie captat și orientat în sens superior.

Librăria Axente Niculae, om de meserie, onest, corect și informat, avînd o vechie experiență în materie, susține că cel puțin în egală măsură este sau ar fi solicitată literatura documentaristică. Romanul de expediții și aventuri, romanul istoric, documentarul istoric și politic, — tot ce ține de existența concretă și eroică a oamenilor, dezvăluirea unor secrete ale istoriei mai recente, o specie de „senzațional” care intră în invenție și suspans și cel mai palpant roman polițist (există și romane polițiste bune, să nu condamnăm întreg genul). Dacă se face o socoteală, reiese că din „Enigma” și „Aventura” s-au tipărit în scopuri comerciale, în ultimii ani, foarte mult. Editurile voiau să dea „lovituri”, ignorînd criteriul artistic, lumea a prins gust pentru astfel de lecturi și lumea nu e de vină. Înainte de a ridica și arunca piatra, e bine s-o cîntărim, să meditam asupra ei, eventual s-o lăsam să cadă la loc, de unde am luat-o. Criteriul cel bun, criteriul artistic a fost uitat o vreme, și o modificare nedorită în gustul cititorilor s-a produs. Problema e cum poate fi corectată această eroare de gust, fără a fi neapărat plicticoși sau pedanți. Există o pasiune pentru documentul politic, istoric, pentru faptele omenești exemplare, însă în direcția aceasta s-a tipărit și se tipărește mult prea puțin în raport cu setea de lectură a publicului pentru astfel de lucrări. „Romanul de dragoste”, colecție lansată nu de mult, ar putea veni și el în ajutor, fiindcă se bucură de un real succes — ne asigură Axente Niculae — dar și aici trebuie să ne gîndim la frecvența apariției, la tiraj, la difuzarea în masă și la prețul de cost, evident, care trebuie să fie extrem de redus.

Tulcea, capitală de județ, oraș cu o pondere deosebită în economia Dobrogei, nu are decît o singură librărie. În mod normal — susține același Axente Niculae — o librărie revine la 10 000 locuitori. Tulcea are 38 000. Deci, orașul ar trebui să aibă, dacă luăm în serios raportul de mai sus, sprijinit de un foarte viu interes pentru cultură, trei librării și ceva mai mult de trei sferturi din ele alcătuite o librărie. Tulcenii s-ar mulțumi și cu două centre de desfacere cărții. Cititorii ar fi ceva mai liniștiți, ritmul de aprovizionare a publicului ar decurge normal, și cartea — ce fericire totuși! — n-ar mai căpăta valoarea unei cutii cu icre negre, vorbind la figurat, se înțelege, cum s-a întîmplat cu traducerea din Baudelaire. Oamenii fac apeluri disperate, explică Axente Niculae, — domnule, oprește-mi și mie, cînd vine cartea, un exemplar, nu mă uita, dar te rog, ai grijă, ține-o sub țighele, să n-o i ai altul — doctorul Conțescu, dermatolog, „s-a supărat foc” pe librărie că nu i-a oprit și lui Les fleurs du mal. Cu Baudelaire a fost agitație mare, oamenii s-au certat (n-au venit decît 40 de exemplare, și librăria ne asigură că 300 s-ar fi vîndut ca piinea caldă). La fel, Bacovia. La Tulcea s-au vîndut într-o singură zi 50 de exemplare. Librăria, om cu fler, ceruse 200, și le-ar fi vîndut pe toate în citeva zile. „Imposibila întoarcere” a lui Marin Preda s-a vîndut într-o oră (10 exemplare, în loc de 200, cererea reală). Cărțile lui Arghezi, edițiile mai ieftine, lipsesc. Din Panaït Istrati s-a primit numai jumătate din ce s-a cerut. Din Blaga nu există nimic. Nici din Mihai Beniuc. Copiii citesc foarte mult și nu sînt cărți pentru ei (această obsesie la Tulcea și la Babadag, dați-ne cărți de povești pentru copii!). Un lucru este dovedit cu prisosință: tirajele cărților, repartizarea lor, sînt necorespunzătoare cererii publicului. Președintele comisiei de la Constanța hotărăște tirajul, împreună cu colectivul său. El are un creion — spune Axente Niculae — și țale; poate că nici el nu e de vină, nu se tipărește destul „la centru”, nu-i hirtie, etc.

La Babadag se cere: Shakespeare, Balzac, Diderot, Dickens, lucrul absolut extraordinar și grăitor pentru spiritualitatea societății noastre. Cine ține un creion în mînă și în loc de 300 pune 10, sau zice, Diderot, ce caută Diderot la Babadag? să-l radem, — acela nu este un prieten al culturii noastre.

Desen de EUGEN GRUESCU

SIGHIȘOARA

Strada are două turnuri pe stînga și două castele pe dreapta, pe urmă două foșoare pe stînga și două forturi pe dreapta, dar librăria e într-un loc unde cere se vede și firma pictată cu roșu se vede, deasupra, fixată în bolta de piatră: „Luceafărul”.

— Intrebați-mă, îmi spune librăria Constantin Ungureanu, dar întrebați-mă repede și întrebați-mă scurt. Peste o jumătate de oră va începe afluența de public și sînt singurii vînzători.
— Lumea vine aci direct după muncă?
— Da. Există deprimdere aceasta de a te interesa zilnic de noștii.
— Sunt și situații cînd cumpărătorul pleacă fără să poată alege nimic?
— Sunt. Rar, dar sunt. Cărțile bune vin întotdeauna într-un tiraj prea mic.
— Depinde de dumneavoastră să obțineți tirajul necesar. De ce nu-l cereți? Nu dumneavoastră, librării, sunteți acei de care depinde tirajul în primul rînd?
— De care ar trebui să depîndă. Ce-l drept, suntem consultați, doar atît, că între ceea ce comandăm și ceea ce ni se repartizează este o diferență ca de la cer la pămînt. Să vă dau, acum, ca tot vorbim, un exemplu care nu ține de beletristică. Iată: a apărut un chestionar care cuprinde normele de circulație în vigoare: „Verificați-vă cunoștințele”. Noi am cerut 1 000 de exemplare și am primit 250. În situația asta mai putem spune că în stabilirea tirajelor se ține cont de cerințele noastre.

Sănziana POP

(Continuare în pag 7)

Constantin TOIU

umanității

Dintre toate viețuitoarele, omul s-a învrednicit să se deținăcă uneori pe sine „ființă călătoare”. Făcându-și uneltele proprii sale depășiri drumurile omului nu stau doar sub imperiul legilor necesare ale fizicii. Ele nu sînt doar pendulări sezoniere ori migrații instinctive. Chiar atunci cînd e determinat de severe imperative ale civilizației sale, omul își alege calea sa, și-o croiește și și-o apără înaintînd pe ea. El e „homo viator” — ființă călătoare — căci, înainte de toate, își creează propria sa cale.

Trăim, fără îndoială, într-un secol al proliferării semnelor de comunicare. Primim vești, imagini de pretutindeni; voci îndepărtate ne sînd la ureche. Vehicule din ce în ce mai rapide, purtîndu-ne pe noi ori mesajele noastre, înfruntă cele două obstacole care au stat în calea comunicării oamenilor din toate timpurile: spațiul și timpul. Călătoria însăși, am putea spune, nu e o încercare de a reduce spațiul și timpul la dimensiuni umane? Drumul e o revanșă asupra spațiului și timpului, vehiculele născocite de om caută să le înghiță, năzuind să devină stăpîn asupra lor. Cu vecuri în urmă, minții de o precă-umană pasiune a călătoriei, pornind pe mări încă necercetate, descoperitorii lumilor „noi”, un Columb ori un Magellan ca și alții alți exploratori au slujit prin călătoriile lor unora fără să aibă o altă de nobilă intenție această cauză a umanității planetei prin înfrîngerea spațiului. Civilizația în expansiune a timpurilor noastre își trimite primii mesageri într-un cosmos a cărui umanizare cere aceeași înfrîngere a limitelor. Toate drumurile duc semnele omului către oameni, chiar și traiectoriile acelor nave cosmice care se îndepărtează pînă la milioane de kilometri pentru ca înfrîndu-se cu planete străine să întorcă imaginea acestora spre pămîntul oamenilor.

Între poarta marcată dintre două cabane și drumul fără jaloane dar alți de perfect calculat al astronavetelor, desăbieră e uniașă și timpul, vehiculele născocite de om caută să le înghiță, năzuind să devină stăpîn asupra lor. Cu vecuri în urmă, minții de o precă-umană pasiune a călătoriei, pornind pe mări încă necercetate, descoperitorii lumilor „noi”, un Columb ori un Magellan ca și alții alți exploratori au slujit prin călătoriile lor unora fără să aibă o altă de nobilă intenție această cauză a umanității planetei prin înfrîngerea spațiului. Civilizația în expansiune a timpurilor noastre își trimite primii mesageri într-un cosmos a cărui umanizare cere aceeași înfrîngere a limitelor. Toate drumurile duc semnele omului către oameni, chiar și traiectoriile acelor nave cosmice care se îndepărtează pînă la milioane de kilometri pentru ca înfrîndu-se cu planete străine să întorcă imaginea acestora spre pămîntul oamenilor.

considerații

Despre naivitate

Există o naivitate care trebuie apărată: și de cîntă inteligență vie, mobilă, cînd flexibilă, cînd inflexibilă și tăioasă, este nevoie pentru aceasta! Dacă mă gîndesc bine, cunosc cel mult doi-trei oameni care au izbutit să-și păstreze intactă naivitatea în maturitate. Pentru că ei ar putea trece, la o privire superficială și comodă, drept niște „raționiști”, mă văd silit să consider (dincolo de orice paradox sau metaforă) însăși naivitatea lor ca o operă: căci împotriva citor agresiuni directe sau indirecte ale minciunii, ale convenției proliferante, ale sterilității care se deghizează atît de des sub aparențele așa-numitului „simț al realității”, n-a trebuit s-o păzească, s-o fortifice și chiar s-o reconstruiască marea lor inteligență. Ce păcat că atît de rar inteligența (ea însăși foarte rară) se pune în slujba naivității (căreia n-ar strica să-i redăm și ceva din înțelesul ei etimologic: de la *nativus*, înnașcut, original), al acelei naivități care este fără îndoială un dar, un aspect al inepuizabilii dărnicii a ființei. În ciuda prejudecăților contrarii, naivitatea este fertilă: ca într-un pămînt bun și cald, în ea încoltește repede și fără piedici, simburile miraculos al întrebării.

Primejdia cea mai mare căreia naivitatea trebuie să-i facă față este, cred, suspiciunea. A întreba, a te întreba e una, a bănuși și cu totul altceva. Desigur, există și întrebări care cresc din îndoială, din bănușală: ca buruienile, ele se înmulțesc repede, năpădînd conștiința, înăbușînd adevăratele, copilăreștile întrebări pe care se întemeiază pînă și cele mai înalte demersuri ale spiritului filosofic. Nici o incompatibilitate, deci, între naivitatea de care vorbesc și atitudinea filosofică, interogativă nu numai dincolo de suspiciune, ci și împotriva ei. Suspiciunea nu-i, la urma urmelor, decît o tristă nepuțință a inteligenței, o infirmitate a facultății critice, o incapacitate de a dialoga (orice dialog presupune admiterea, în deplină și naivă seninătate, a premisei celuilalt; și dacă pînă la urmă se dovedește că ele erau false, aceasta nu e cîtuși de puțin un rezultat al suspiciunii; să ne gîndim la naivul și înțeleptul Socrate, la ironia lui, de nimic mai străină decît de bănușală).

Unul din aspectele morale ale naivității fmi pare a fi **încrederea**. Se vorbește adeseori de „încrederea înșelată” — această expresie a devenit de mult un clișeu verbal. Autentică, puternică, naiva încredere nu poate fi însă niciodată înșelată; în schimb, neîncrederea se înșelă aproape totdeauna: pentru că spaima de a fi înșelat este, în ea însăși, cea mai mare înșelăciune. Împotriva opiniei curente sînt convins că încrederea încorporează în ființa ei profundă o forță secretă, obiectiv demistificatoare. Hrănită de suspiciune, voința de a demistifica sfîrșește de obicei într-o mistificare subiectivă, sporită de un orgoliu al lucidității în care nu pot să nu descifrez semnul unei boli a spiritului.

Matei CALINESCU

Mirabila călătorie

vara la munte și coborînd toamna la vale. De altfel toate călătoriile al căror mobil e economia — caravane, convoaie, transporturi — se pot subsuma unor asemenea deplasări bine calculate. „Navigarea necesară est”, spuneau cei vechi. Dar necesitatea această a călătoriei nu e doar economic justificată. Căci o călătorie și nu numai aceea pe mare ci și cea mai umilă drumeție, înseamnă o despărțire de cele deja dobîndite, de cele statornicite, prea bine cunoscute. A călători devine astfel o pătrundere în necunoscut, un mijloc de cunoaștere.

Paralel cu înmulțirea semnelor de comunicare, veacul nostru prezintă fenomenul migrațiilor aproape permanente ale turistilor, minții de felurite jinduri, dintre care nu lipsește însă autentică sete de cunoaștere. Odată cu apariția vehiculelor rapide, omul și-a descoperit o adevărată pasiune a peregrinărilor. Călătoria de atunci ca și călătoria de astăzi, fiind mai demult apărutul celor pulii, ce multu trătău sedentar, sfîrșindu-se adeseori fără să fi trecut dincolo de frontiera satului sau urbei în care văzuseră lumina zilei. Omul modern vrea (asemenea lui Petrarca, singurul poate în veacul său) să se urce pe muntele din apropiere, să guste doborîrea soarelui de pe litoral, ori să se plimbe pe străzile unui oraș care nu-i al său. Desigur, turistul nu e animat doar de aspirația de a cunoaște. Voluptatea vitezei, a spațiului parcurs, a distanței ca și nevoia desprinderii din cotidian, ori nostalgia necunoscutului, toate acestea și altele încă intră în alcătuirea portretului. Dar omul care a avut revelația drumeției odată cu aceea a navigației în văzduh, nu se poate refuza plăcerii de a descoperi, dacă nu asemenea exploratorului, radical noul, măcar acesta ce pentru el constituie necunoscutul. A le înfrînda în desul deltei, a cutreiera Neamțul, a coborî în amurg pasajul acărilor din Sibiu, ori lăsînd în urmă avionulul pădurei din ses, sub soarele oblic de toamnă și a intra în noii țări străjînd deasupra munților, înseamnă a oferi nemîflorit obiecte apeliului de cunoaștere.

Au fost unii care afirmă că pentru o împlinire a intelectualului și simțirii, călătoriile nu sînt de nici un folos, că un „voiaj” din jurul „odăii” ori a propriului craniu e de preferat unei ieșiri în lumea largă. După alții, dezabuzări de spectacolul lumii, oriunde te-ai duce n-ai înțilni decît aceeași nori, aceeași copaci, aceeași oameni. Profund greșite opinii ale acestora care, nelînd în seamă pe de o parte variatatea lumii pe de altă parte necesitatea cunoașterii de a se părăsi pe sine pentru a pătrunde

în lumea cognoscibilului, au repudiat o pasiune a călătorilor. După cum pentru cel călător care țara trebuie să o cutreiere, pentru a cunoaște omul trebuie să cauti lumea deschisă a oamenilor.

Cuvîntul fiind semnul prin excelență al comunicațiilor umane rodul călătoriei e adeseori consemnat în cuvinte. Întorcîndu-se la vatra sa rătăcitorul din toate timpurile a fost dispus să-și istorisească peipeșiile. Doar călătoria e în sine aventură și pe-lejle celor mai variu aventuri. De la periplul lui Py-theas la dările de seamă ale exploratorilor polari, de la Marco Polo povestindu-și drumul în labulosul Katali la cosmonauții istorisîndu-și ceasul fantasmatic lor coborîri pe lună, literatura de călătorii ne transmite unele momente de supremă tensiune a efortului omnesc ca și documente pentru o antropologie ori o istorie a civilizațiilor, văzută prin prisma străinului călător. Interesante pagini ale unei asemenea literaturi ne sînt oferite de unii călători români din trecut cum au fost Neacșu Milescu Spătarul ori G. Codru-Drăgășanu „peregrinul transilvan”. O literatură a peregrinărilor nu este însă doar aceea a unor dări de seamă. Cînd jurnalistul ori memorialistul e dublat de un scriitor a cărui intenzie intervine în nararea călătoriei, opera sa dobîndește sensuri noi, altele decît cele ale documentului. Dacă jurnalul de călătorie al scriitorului (de exemplu, jurnalul de călătorie în Italia al lui Goethe) mai e plăcutar la experiența sa personală, alte opere se detașează de o asemenea experiență ori propun de-a dreptul volajuri fictive. Calistrat Hogas a bălînt desigur „drumurile de munte” pe care le descrie în povestirile sale. Mihail Sadoveanu la schimb, dispune peste geografia reală a itinerariilor moldovene o geografie labulosă, proprie. Dar fie că viașnea scriitorului e întemălită pe o experiență personală, fie că el utilizează experiența altora, călătoria înfrîngînd de el nu mai e decît un pretext, o labulă. De altfel, basmele populare sînt pline de călătorii în care labulosul se împletește cu datele imediate ale unei conștiințe rurale. Un asemenea filon al literaturii populare, avînd ca srou un vîntură-lume, se va perpetua mai apoi în romanul pictoresc. Condiția însăși a lui **Homo viator** devine însă tema esențială a unor opere majore ca *Odiseea*, *Don Quijote*, *Robinson Crusoe*, *Gulliver* și altele. Eroii acestor epopei ale omului călător s-au născut din înfrîngerea sa înecundă cu oamenii viștului.

Nicolae BALOTA

Desen de EUGEN GRUESCU

Înălțarea din rădăcini

Insemnări despre poezia lui Mihail Celarianu

Mihail Celarianu este, în dezvoltarea literaturii noastre de după 1920, un poet a cărui gândire poetică și al cărui stil se potrivește în chip profund cu însușirea poeziei ce invită la recitare meditativă, și aceasta de la *Drumul din 1928*, trecînd prin *Flori fără pace* din 1938 și ajungînd la *Masivul volum Inima omenească* din 1966, care cuprinde cele două culegeri anterioare și un număr mare de poezii în bună parte inedite grupate sub titlul *Cartea de patimă*.

Orice poet, care are într-adevăr ceva de spus și spune cu talent, are, în versurile sale, o mișcare ce se poate defini, un sens care se simte pretutindeni în poeziile lui și constituie chiar una din trăsăturile principale ale stilului său. Înțelegînd aici prin stil alții expresia verbală și mai cu seamă caracterul particular al gândirii sale poetice.

La Mihail Celarianu mișcarea care se simte cel mai mult: este o înălțare fără exaltare, fără paroxisim și chiar (fapt caracteristic pentru firea sa) o înălțare în care se vede voința de-a nu părăsi materia terestră, desigur însă cu speranța, mai bine zis cu credința că o dată și o dată înălțarea va atinge o culme în care regretul materiei, poate chiar amintirea acesteia, să nu mai poată exista.

Mișcarea înălțării este, așadar, de fapt, însoțită aproape întotdeauna de altă mișcare, aceea a pătrunderii, cu simpatie, adeseori cu pasiune, în realitatea sensibilă. Aceste două mișcări se îmbrînă. Contrastul dintre ele, care ar putea deveni, din cauza naturii lor deosebite, un conflict stidic, este exprimat în chip aluziv, dar adînc, cu discreție și cu un simț delicat al nuanțelor, însușiri de asemenea caracteristice ale expresiei lui Celarianu, ca, de exemplu, în *Poezia de ceruri*: „Eu toate le-nțeleg cum nu-mi sînt date / Fiindcă prin brume-azînd le văd pe toate, / Poveste-n flăcări: felinarul, steaua, / Fără să pot a-mi ridica perdeaua, / Tu-mi arzi prin diamantele-n mistere, / Foc aprig, și-mi pătrunzi în priveghe-re, / În jurul tău, prin slăvi cu arginturi grele, / Înghetează, una cite una, stele”.

E o înălțare din rădăcini care nu se clintesc, cum este aceea a *Platanului* lui Paul Valéry, cu creștetul în văzduh și cu trunchiul pe pămînt: „Ce front n'aura d'aces qu'aux degres lumineux / Ou la seve l'exalte”. Tu peux grandir, candeur, mais non rompre les noeuds / De l'éternelle halle !!! (Acestă frunte nu va ajunge decît la treptele luminoase, unde se va exalta; tu poți să crești, candore, dar nu poți rupe nodurile eternei oprii).

În poezia *Caivol* din *Drumul* de la 1928, imagini transcriu contrastul, aici aproape conflict, dintre cele două mișcări, cea de înălțare în ceea ce ome-nește e de neatinș, și cea de răspîndire pasionată în realitatea palpabilă: „E un cavou de-alarm-n întuneric, Cuprîns de-o jarmă-ntr-oagă de flori”. Imaginea exprimă neliniștea firească a spiritului uman: „Pe care-ncep să treacă pașii rari / Ai Timpului, granitici, seculari”.

Un dialog, străvechi cît conștiința umană, încearcă să se îște între poezul căutării înălțimilor și cea ce spiritul omnesc așază dincolo de reprezentările accesibile simțurilor: „Și-n sufletul meu fremătău Universul / Cu-amar-nicile-i harpe-întreșuate / Pe care le-nstruez prin moarte eu, / Să sune-n vecinicile lui mute, / Dar bolțile-i rămin nestrăbătute / Și tace-n mii de glasu-ri Dumnezeu”.

Înălțarea din rădăcini este, așadar, de fapt, însoțită aproape întotdeauna de altă mișcare, aceea a pătrunderii, cu simpatie, adeseori cu pasiune, în realitatea sensibilă. Aceste două mișcări se îmbrînă. Contrastul dintre ele, care ar putea deveni, din cauza naturii lor deosebite, un conflict stidic, este exprimat în chip aluziv, dar adînc, cu discreție și cu un simț delicat al nuanțelor, însușiri de asemenea caracteristice ale expresiei lui Celarianu, ca, de exemplu, în *Poezia de ceruri*: „Eu toate le-nțeleg cum nu-mi sînt date / Fiindcă prin brume-azînd le văd pe toate, / Poveste-n flăcări: felinarul, steaua, / Fără să pot a-mi ridica perdeaua, / Tu-mi arzi prin diamantele-n mistere, / Foc aprig, și-mi pătrunzi în priveghe-re, / În jurul tău, prin slăvi cu arginturi grele, / Înghetează, una cite una, stele”.

Înălțarea din rădăcini este, așadar, de fapt, însoțită aproape întotdeauna de altă mișcare, aceea a pătrunderii, cu simpatie, adeseori cu pasiune, în realitatea sensibilă. Aceste două mișcări se îmbrînă. Contrastul dintre ele, care ar putea deveni, din cauza naturii lor deosebite, un conflict stidic, este exprimat în chip aluziv, dar adînc, cu discreție și cu un simț delicat al nuanțelor, însușiri de asemenea caracteristice ale expresiei lui Celarianu, ca, de exemplu, în *Poezia de ceruri*: „Eu toate le-nțeleg cum nu-mi sînt date / Fiindcă prin brume-azînd le văd pe toate, / Poveste-n flăcări: felinarul, steaua, / Fără să pot a-mi ridica perdeaua, / Tu-mi arzi prin diamantele-n mistere, / Foc aprig, și-mi pătrunzi în priveghe-re, / În jurul tău, prin slăvi cu arginturi grele, / Înghetează, una cite una, stele”.

Sînt în această *Carte de patimă* cîteva bucăți, fiecare de cîteva strofe (conciția fiind de altfel o trăsătură generală a expresiei lui Celarianu) pe care le-am numi de mare nezevolare poetică. La hotarul dintre ceea ce este explicit și ceea ce este îndoilenic, dintre lumină și penumbra, poezii care înfrupteșc admirabil acea precizie a împreciei de care vorbește Edgar Poe. Așa este, de exemplu, *Florie întrebări*: „Unde ești, cînd foc mare arde dorul? / N-azi pasăre cum n-a mai cîntat? / Ceas cumplit, glas grozav ca fiorul, / Tot mai clar, tot mai nedezlegat, / Unde ești l-acest glas? / Nu te cheamă / Lung sunînd de-un sfîrșit și-asfințit? / Glas vrăjmas; trece-un glas, zboară-o teamă, / Tot mai clar, tot mai nelălmăcit”, „Clar și nedezlegat” exprimă în chip excelent incintarea ușor sibilică a acestor strofe în care „pasăre cum n-a mai cîntat” se așază pe ramura pe care stă pasărea dintr-o arietă a lui Mallarme: „Voix étrangere au bosquet / Ou par nul echo suivie, / L'oiseau qu'on n'ouit jamais / Une autre fois en la vie. / (Voce în frunzi răzleată / De nici un ecou urmărit, / Pasărea pe care-n viață / N-o auzi decît o dată)”.

Înălțarea din rădăcini este, așadar, de fapt, însoțită aproape întotdeauna de altă mișcare, aceea a pătrunderii, cu simpatie, adeseori cu pasiune, în realitatea sensibilă. Aceste două mișcări se îmbrînă. Contrastul dintre ele, care ar putea deveni, din cauza naturii lor deosebite, un conflict stidic, este exprimat în chip aluziv, dar adînc, cu discreție și cu un simț delicat al nuanțelor, însușiri de asemenea caracteristice ale expresiei lui Celarianu, ca, de exemplu, în *Poezia de ceruri*: „Eu toate le-nțeleg cum nu-mi sînt date / Fiindcă prin brume-azînd le văd pe toate, / Poveste-n flăcări: felinarul, steaua, / Fără să pot a-mi ridica perdeaua, / Tu-mi arzi prin diamantele-n mistere, / Foc aprig, și-mi pătrunzi în priveghe-re, / În jurul tău, prin slăvi cu arginturi grele, / Înghetează, una cite una, stele”.

Înălțarea din rădăcini este, așadar, de fapt, însoțită aproape întotdeauna de altă mișcare, aceea a pătrunderii, cu simpatie, adeseori cu pasiune, în realitatea sensibilă. Aceste două mișcări se îmbrînă. Contrastul dintre ele, care ar putea deveni, din cauza naturii lor deosebite, un conflict stidic, este exprimat în chip aluziv, dar adînc, cu discreție și cu un simț delicat al nuanțelor, însușiri de asemenea caracteristice ale expresiei lui Celarianu, ca, de exemplu, în *Poezia de ceruri*: „Eu toate le-nțeleg cum nu-mi sînt date / Fiindcă prin brume-azînd le văd pe toate, / Poveste-n flăcări: felinarul, steaua, / Fără să pot a-mi ridica perdeaua, / Tu-mi arzi prin diamantele-n mistere, / Foc aprig, și-mi pătrunzi în priveghe-re, / În jurul tău, prin slăvi cu arginturi grele, / Înghetează, una cite una, stele”.

Al. PHILIPIDE

confidențele unui maniac

Surîsul rațiunii

Titlul acesta l-am împrumutat, fiindcă mi-a plăcut, de la un capitol dintr-o carte englezăscă pe care am primit-o de curînd, *Cartea se numește Civilization* și autorul Kenneth Clark. *Cele tresprezece capitole* care o compun au fost inițial concepute ca text pentru un program serial al televiziunii britanice asupra civilizației occidentale de la căderea Romei pînă azi, mai exact de la reînălțarea acestei civilizații europene. Între două „capitole” și așa numitelor *Vremi Obscure* dintre secolele V și IX. Autorul, care mai scrisese pînă acum alte opt cărți, toate despre artă, se folosește și în aceasta de exemplificări din istoria artii pentru a caracteriza cele 13 momente alese de el drept caracteristice și datatoare de măsură în evoluția civilizației occidentale, dar subliniază că această carte nu este una de istoria artii. Afară de exemplificări din pictură, arhitectură, artă minoră, literatură etc., pe care le produce sub formă de ilustrații, mai sînt cele la care se referă în text și care nu pot fi ilustrate: filozofia, literatura, muzica, moravurile, politica etc. Autorul, cu un umor foarte specific englezesc, explică de ce și-a limitat cercetarea la perioadele și aria a ceea ce, pentru a-l parafraza pe E.R. Curtiss, am putea numi „erul mediu latin și cultura europeană”, nu cunoaște nici o limbă orientală ca să poată citi de cit trala cu oarecare competență civilizațiile extraeuropene, iar pe de altă parte, nu și închipse că cineva ar putea fi așa de obuz incit să-l bănușască de a fi vîdit civilizațiile pre-cristine. De fapt a acceptat propunerea de a face acele emisiuni numai pentru că un redactor de la T.V. a pronunțat din întâmplare cuvîntul „civilizație”, ceea ce i-a stimulat imaginația. Apoi, dîndu-și seama că nu poate da acestei noțiuni o definiție satisfăcătoare, și-a zis că va reuși cit de cit să o lămurască pe parcurs, pregătîndu-și emisiunile. De altminteri, chiar de la primele rînduri ale primului capitol, autorul încearcă să o circumscrie, să o sugereze sau, ca să zic așa, să o determine fenomenologic: „Stau pe Pont des Arts, la Paris. De o parte a Senrei se află înălțata armonioasă și rațională a Institutului Franței, clădit prin 1870 pentru a fi un colegiu. Pe celălalt mal e *Louvre*, clădit și continuat din Evul mediu pînă în secolul XIX. Arhitectura clasică atînce cu el o culme de splendoare și echilibru. Mai departe, pe firul apei, se zărește catedrala *Noire Dame*, poate nu cea mai frumoasă dintr-o catedrală dar cu *fatada* de cea mai riguroasă factură intelectuală din toată arta gotică. Casele care se alînă pe malurile fluvului sînt de asemenea de o rațională și umană formula a ceea ce trebuie să fie arhitectura urbană, iar în lăta lor, pe sub pomi, sînt buchinistii la care generații de studiosi și-au găsit hrana intelectuală și generații de amatori și-au oferit civilizația voluptată a răsfoirii și colecționării de cărți”.

Din această cuprindere etidică a unei ambiante ce dă în modul cel mai eminent sentimentul de „civilizație” decurg două elemente definitorii pentru această noțiune: edificiile și cărțile. Ele presupun siguranța așezării teritoriale și garanția durabilității ei, pentru a putea construi pe planuri mari, și răgazul necesar studiului și scrisului. Deci civilizația se definește prin edificiile și bibliotecile, ceea ce înseamnă siguranță și răgaz. Aceste elemente nu e posibilă civilizată. Cultura, da, există cultura și la populațiile nomade sau la cele analfabete, miturile și ezorismele lor, fastul, ornamentația, riturile constituind o cultură. Acele vremi Obscure, dintre căderea Romei și Imperiul Carolingian n-au fost nici un moment lipsite de cultură. Dar civilizația se instaurază în lume pe un caracter exemplar, statornic și capabil totodată de istorie, deci de evoluție.

Deduția fenomenologică a lui Kenneth Clark mă satisface perfect. În ce mă privește, aș fi formulat-o pe un alt criteriu, adică: numesc civilizație ceea ce permite, conservă, și dezvoltă relațiile civile dintre oameni. Aceasta înseamnă diferențiere și responsabilitate individuală, caracter sinalgmatice sau mutual al raporturilor civilizate. Cultura, da, există cultura și la populațiile nomade sau la cele analfabete, miturile și ezorismele lor, fastul, ornamentația, riturile constituind o cultură. Acele vremi Obscure, dintre căderea Romei și Imperiul Carolingian n-au fost nici un moment lipsite de cultură. Dar civilizația se instaurază în lume pe un caracter exemplar, statornic și capabil totodată de istorie, deci de evoluție.

Alexandru PALEOLOGU

Desen de MICHAELA ISTRATE

DORIN TUDORAN

Patinatorii

În pomi țipău magnolii și sticle incendiare ciudate vicleimeu cu întimplări topte patinatorii supli frumosi ca în ziare torceau în piruete himare despletite.

Serbau un anotimp aproape singuri în blana unui urs polar de-o vreme se rătăceau orgonauții și trireme; o, ninge, încă ninge, cu sărături în rîndu!

DUMITRU STANCU

Prin păduri

Prin păduri de flori plătose
Presărată lume nudă.
Ale crinilor lumine
Ochiul minții îl osudă.

Roză vijăuă dintr-o floare
Dulce clipă de neant
Viș din petos, luminoare,
Dintr-o lume de bacant

Stîncă roșie invie,
Și trec fluturi mari cîntînd
Duc poezie mesieric,
Printre sorci ce se aprînd.

Prin păduri de flori plătose,
Trece umbra de argint,
A poezuții ce coase
Lumea nudă murmurînd.

EMIL CIURARU

Crin

Au tresărit în mine duioasele regrete
Și le alung cu visul în umbrele ce vin
În pinza serii-ți voi așterne-n plete
Petale albe rupte dintr-un crin.

Vor reveni uitatele glasu-ri de aripi
Pe virf de cer din depărtări sosite
Și-n clipa de cumpeni a nopții nestîine
Voi alunga tăcerea din temple-ți ninse.

Privind

Privind la creanga toamnei din care curge
sîngi

Aș vrea să-mi crească-n loc de brațe ramuri
Și primul vis pe fruntea te-oi frînge,
Iar trunchiurile calme le-aș înveli în flămuri.

Cu gînd subtil planez deasupra străbunelor
hotare

Ce mi-au acoperit copilăria și dragostea de
neam

Aleg înspre lumină prin mugurii din soare
Și fructe să desprînd din cîntul ce nu moare.

Desen de ANA CONSTANTIN

Eu mă duc de voie bună

Orașul, așezat într-un fel de fund de strachină, era unul dintre cele mai dărăpănate și mai mizere din cete văzusem. Era dimineață. Viscolul bintuia, ulițele erau aproape pustii dar negustorii (toți pletoși și bărboși) își deschideau dughelele. Am străbătut orașul în indiferența generală a triștilor săi locuitori, am urcat o pantă lină și am ajuns la cazarmă. Poarta era larg deschisă și într-o parte a ei un soldat înghețat os sta de sentinelă. Am fost împinși către o clădire îngustă și mărunță, în care intrând am simțit în jurul nostru un aer mai cald. În mijlocul dormitorului în care pătrunsesem, inconjurată de paturi tari, sărăcăcioase, ardea, ardea în toată splendoarea ei o sobă înaltă, rotundă, de tînchea. Ne-am pus bagajele pe dușumele și ne-am apropiat de soba care radia valuri de căldură. Soldații care se aflau pe acolo, și care se încălziseră destul, s-au dat mai la o parte și ne-au făcut loc. Ne-am așezat pe grămezile de lemne și-am început să ne prăjim la sobă cînd pe o parte cînd pe alta. Uitasem ziua vinată și viscoloașă de afară, uitasem gerul care două zile și două nopți mușcase adînc din carnea noastră, uitasem totul, ne simțeam ca în rai și eram gata să mărturisim că niciodată nu ne simțisem mai bine. Fericirea noastră s-a curmat brusc. Toți cei nouă veniți în cazarmă am început să ne scărpinăm strâns. Cu cît ne scărpinăm cu atît ne venea să ne scărpinăm mai tare. Soldații rîdeau. Unul ne-a spus: „Așa e la început. Te mîncă pielea. Mai pe urmă te obișnuiești”. L-am întrebat ușor speriat: „Cu ce?” „Ei! Cu ce! Cu păduchii, băiatule”. Am început să rîd: „Dacă e vorba numai de atît!” M-am tras către o fereastră și mi-am privit straițele în care eram îmbrăcat. Colcăiau păduchii pe mine. Erau niște păduchi mari, cam cît bobul de orz, cu o dungă neagră pe spinare. Se mișcau pe straițele mele, și unii chiar pe pielea mea, în voie, ca pe moșia lor. Într-adevăr, pielea mea devenise moșia păduchilor albi și grași, cu dungă neagră pe spinare. Soldatul cu care schimbasesm mai înainte câteva vorbe s-a apropiat de mine și m-a întrebat: „Văd că nu te-au speriat păduchii soldațești! Îi cunoști?” „Da, i-am răspuns, îi cunosc destul de bine. Cît o să stau aici la cazarmă n-o să izbutesc să scap de ei”. „Noi nici nu mai încercăm”. „Și... tot regimul e plin de păduchi?” „Tot”. „De cînd?” „Cred că din timpul războiului... dă-mi o figură”. I-am dat o figură. A apărut-o cu un cărbune luat cu grijă din soba de tînchea. Războiul trecuse însă păduchii războiului rămăseseră.

Aproape șase luni am trăit între zidurile cazarmei regimentului 6 roșori din Bălți. Am văzut acolo ceea ce nu văzusem încă în nici un alt loc. Am auzit acolo ceea ce nu auzisem încă nicăieri pe lume. Într-o zi a venit o comisie medicală și mi-a trimis acasă.

Cînd am ieșit pe ușa cazarmei — era către sfîrșitul primăverii — mi s-a părut că ies din iad. Am alergat la gară, m-am aruncat în primul tren care pleca spre București și a doua zi l-am întîlnit spre prînz pe Radu Bouréanu. Se plimba pe Calea Victoriei. „De unde vii?” „De la Bălți”. „Și cînd ai venit?” „Azi, în zori”. „Și ce ai făcut pînă acum?” „Am fost la Baia centrală și în timp ce m-am spălat mi s-au dezinfectat rufulia și hainele. Eram plin de păduchi”. „Hai cu mine la Măciucescu”. „Care Măciucescu?” „A!... Uitasem că nu-l cunosc... Măciucescu e casierul Societății Scriitorilor”. „Și ce am eu cu el?” „Are să-ți dea o mie de lei...”. „Probabil că am făcut ochii foarte mari. Radu Bouréanu a continuat: „Adunarea generală a Societății Scriitorilor ți-a acordat premiul pentru sonet”. „Care sonet?” „Acela pe care l-ai publicat în *Tara Noastră*”.

Pe bulevard, dincolo de Liceul Lazăr, am urcat alături de Radu Bouréanu zeci de scări, aproape pe întuneric, pînă am ajuns în fața unei uși pe care scria *Casa Oastei*. Am bătut în ușă și am intrat: o odaie pătrată, cu o fereastră vinată și un bec aprins alături de tavan, un birou simplu, de brad, două sau trei scaune și, într-un colț, o casă de bani. Măciucescu a luat din casa aceea un plic pe care era scris numele meu și mi l-a dat. „Numă-lă banii. Eu i-am numărat. Sînt o mie de lei în hîrtii a cite un leu”. Nici nu-mi venea să cred. Cu două zile înainte făcusem exerciții militare, călare pe bătrîni cal Vasea și cu sabia în mină pe cîmlele din jurul orașului Bălți. Și acum cu plimbam pe Calea Victoriei avînd o mie de lei în buzunar. Radu Bouréanu m-a întrebat: „Ei, cum a fost la armată?” I-am răspuns imitîndu-l pe Ionel Năpasta: „Bogdaproste bine”. Acum doi-trei ani, cînd nu-mi venea să cred, și de care aveam nevoie, am dat peste un cartonas ceva mai mare decît un timbru poștal. Era o parte din jurnalul meu de soldat, — fotografia timpului meu din acel îndepărtat timp. Nici nu-mi vine a crede că odinioară am putut să fiu atît de tînăr și cu aila tîrziu scrisă pe obraz. Într-o dimineață am așezat înșuruit mașurul, am coborît în oraș înfruntînd noroaiile cum nu mai văzusem și am intrat într-o odaie mică și întunecoasă, cu pereții co-

viți și strîmbi. Acolo era instalat atelierul fotografic cel mai bun al dărăpănatului oraș Bălți. Un bărbat, mărunt și tare firav, îmbrăcat peste hainele-și ultra uzate cu un halat spitalicesc, ne-a poștit să ne așezăm lingă perete cînd cite cinci și, acoperindu-și capul cu pîrcet și stufos, ne-a fotografiat. Cînd tot s-o terminat am încălecat pe cai

Am dat cartonașul cu chipul meu de soldat unui fotograf cu rugămîntea de a mări fotografia. Într-o seară a venit la mine George Ivașcu. Sîntem amîndoi destul de tînari și destul de pasionați nu numai de literatură dar și de gazetărie ca să nu ne lucrăm joi seară pînă nu vedem *Contemporanul*, ieșit proaspăt din tipografie, pînă nu citim articolul lui

Ce mîndră și bună e lumea,
Ce rea, ce urîtă, ce veche!

Bătălia s-a sfîrșit. Soldatul
Ridică frunța să vadă iarba.
Tuie un glont rătăcit
Și-i sfîrîmă timpla și barba.

Deasupra cerul pustiu, gol.
În jur cîmpul zdrobit de obuze.
În mască soldatul nu mai are
Nici ochi să vadă, nici buze.

Viață, poezie, proză!... Nu era nici o legătură vizibilă între ceea ce văzusem, auzisem și trăisem eu în cazarma regimentului 6 roșori din, sau mai curînd de lingă orașul Bălți, și conținutul poeziei de mai sus. Dar este clar că fără găsirea întîmplătoare a vechii mele fotografii de soldat și fără intervenția lui George Ivașcu cu acel profesional și sever „Nu așa”, nu aș fi scris niciodată strofele de mai sus.

Viață, poezie, proză!... Cum să explici ce este viața, cum și de ce a apărut ea pe pămînt, cum să explici poezia cu care viața multora dintre noi este inconjurată, cum să explici proza pe care scriitorul o umple de ființe vii, (bineînțelese atunci cînd o umple) deseori mai vii și mai autentice decît ființele reale.

George Ivașcu a publicat poezia odată cu fotografia mea de soldat. De la publicarea ei și pînă acum sînt mereu tentați să las totul deoparte, și să mă apuc să scriu, dintr-o răsufelare, așa cum am scris *Jocul cu moartea* și *Ce mult te-am iubit* romanul militar *Soldatul schiop*. Dar pe cine ar mai interesa astăzi, în era cuceririi cosmosului, a poluării apelor, pămîntului și văzduhului, în era în care omenirea își pregătește sinuciderea atomică, întîmplările unui soldat schiop, întîmplări care au avut loc într-o cazarmă veche, de la marginea orașului Bălți? Poate că ar interesa. Literatura rămîne literatură în pofida tuturor descoperirilor tehnico-științifice. Cu toate că oamenii au mințit scoarța de pulbere argintie a lunii cu țâpile savante dar totodată grosolane ale încălțămîntului lor, pentru tinerii îndrăgostiți luna a rămas tot frumoasă, tot amăgitoare. (Dar în anii de care amintesc în aceste rînduri nu ne gîndeam la noi războaie iar despre cucerirea cosmosului nici vorbă nu putea fi. Fantezii!... Fantezii care urmau să rămîna pentru todeauna fantezii!)

În 1924, deci la numai doi ani de la revenirea mea în București publicam la mai toate revistele bune, publicam și la *Gîndirea* care, atunci, era cea mai prestigioasă revistă literară din capitală.

Prin 1927 mi-am adunat o parte din poeziile publicate tîndu-le de prin revistele în care apăruseră și le-am dat lui G. D. Mugur. Nu peste mult volumașul apără în colecția *Cartea Vremii*, colecție în care mai fuseseră tipăriți Lucian Blaga, Adrian Maniu, Vasile Voiculescu, Ion Pillat, Emanoil Bucuța, Tudor Vianu și alții. *Poemele simple* au fost bine primite și de critica și de public. Bineînțelese, s-au găsit destui croniciari care să-mi dea cite un bobirac. Acum cunosteam destul de bine lumea literelor: cunosteam cafenelele, cunosteam cinaclurile, nu-mi erau streine nici tavernele de noapte, nici marile restaurante.

zaharia stancu:memorii

Viață, Poezie, Proză

și-am luat drumul cîmpului de instrucție. „Atenție, escadron, atenție!” a urlat maiorul. Și cînd și-a dat seama că ordinul lui era executat, a continuat: „Cîntarea!... Cîntarea cu eu mă duc...” Am început dar, a cînta cu toții, într-un glas:

Frunză verde de cunună
Eu mă duc de voie bună,
Uit de ce-am lăsat în urmă,
Timpul cînd mă giuguleam
Cu gagică mea
Și tratam al nostru-amor
Ca pasărea-n zhor...

Viață, poezie, proză!... Cîit am făcut militărie la Bălți nu am scris nici o poezie. Am trăit, am observat propria-mi viață de cazarmă și, în același timp, am observat și viața oamenilor din jurul meu, oameni tînari iar unii dintre ei foarte tînari, aproape copilăndu. Sînt peste treizeci, dacă nu cumva mai mulți de cînd rîvnesc să scriu o carte cu privire la cele trăite în cazarmă. Năzuința va rămîne, ca atîtea altele, o simplă năzuință, un simplu vis.

Geo Bogza, poezia sau poeziile lui Eugene Jebeleanu, articolul de fond al lui George Ivașcu și versurile mele atunci cînd e cazul.

De cum a intrat în casa mea, i-am arătat lui George Ivașcu fotografia și i-am oferit o copie. „Nu așa, nu așa, s-a încrunțat la mine criticul și istoricul literar. Scrie ceva pe contra”. Rîsînat că nu-mi trecuse mie prin cap ideea, am luat fotografia, m-am așezat la o masă și întorcînd fotografia cu fața în jos am scris:

SOLDATUL

Bătălia s-a sfîrșit. Soldatul
A rămas pitulat într-o mască.
Undeva departe pămîntul geme
Căta să urle, gata să nască.
Cerul gol deasupra. Și soarele.
În jur cîmpul gol. Și mortii.
Sufletele lor stau drept și asteaptă
Să intre în rai, în fața porții.

Soldatul din mască vede o floare,
Și vesel o pune după ureche.

addenda

Mathieu-Jean Caragiale, comte de Karabey

Din bogata corespondență pe care Matei Caragiale a purtat-o cu N.A. Boicescu, din adolescență și pînă în anii studenției întîrziate, reținem, printre altele, insistente aluzii la un roman pe care-l pregătea Matei, încă de pe atunci. Să fi fost vorba de *Craii de Curtea veche*? Iată o lăunță scrisoare, din 1907, în care este vorba, la început, de niște întîmplări picarești ale interlocutorului, umărît de un corsican, hotărît să-și răzbuie sora:

Din București
Simbătă 26 ianuarie
Dragă Amice,

Curaj! Ai început bine. Așteptam cu multă nerăbdare scrisoarea ta, aventura corsicană mă neliniștează, știu că femeile sînt egal de trădătoare. Era ceva logic ca după niște așa sboriri, cu expresul, cu vaporul, cu diligenta, pe jos și călare să te întorci cu pușca... Eu mi-am spus că te-ai amuzat. Păcat că n-ai putut asocia la această escapadă și o mică afacere financiară pentru vreo lună măcar. Ai arît malțșoșna să pleci și Bastimento este becul de Bourgeois la Cairo. Ce a fost mai impresionant a fost

spectacolul banditului Vilfredo, care nu înțelege ce se amestecă în afacere. Du restele bine ai făcut că ai strîng-o, asasinul era în stare să te strîngă de gît. Eu mi-l imaginez cu un câmpir, parc-ar fi don Spavento, căpitanul *Infemulului*...

Dragă Amice, e mult timp de cînd n-am eșit din casă. Cunoscutul meu cred poate că am murit sau că am plecat la Berlin. În realitate însă stau în casă. M-a fost numai de trei ori la Mircea Demetriad acasă să-mi fac o provizie de cărți. În București e un ger formidabil, mor oameni de frig pe stradă, în fiecare dimineață citeș în gazeta cîți morți au crînt acceptat... Într-o zi citeș la lista morților Gheorghe Băleanu 17 ani... Mă întreb cu mirare, să fie bătuț lui Make? Trimet pe cineva la Crețeanu care e înrușit să întrebe, bugomilul de fecior răspunde că nu. M-a surprins însă numele George și virșta. Pe Vlădolanu nu l-am mai văzut, pe nimeni nu. Mă gîndesc și mă răzîndesc la riturul nostru care pînă acum e așa de nebulos... Eu îmi petrec timpul dormînd, mîncînd și citînd, frigul mă paralizază, nu pot ești. Din cînd în cînd odăog o pagină la romanul meu. Dacă unul din noi face o afacere strălucită, îl edităm cu portretele noastre, pe

hîrtie de Japonia. Cu tot izolamentul meu, nu mă sînt abătut, am o credință oarbă într-un succes, nu se poate să nu lasă ceva. Vezi însă că la Zinkutza numai literatura și muzica te pot introduce. (Eu sînt cel mai talentat literat și muzicantul cel mai înzestrat, pictor în miniatură, poet și heraldist). (...) Dragă amice, pîrul meu a atîns niște dimensiuni fabuloase, e ca o pădure virgină cu toate că mereu cade, L-am lăsat mare ca un popă. E înspăimîntător. B.P. Hasdeu s-a dus la principesa Maria, și îi a dat un testament prin care lasă pr. Nicolae mica sa țere. Principesa l-a refuzat, zicînd că familia regală are drept de vișă să nu primească nici un fel de leagat particular. Hasdeu a insistat, dar degeaba. Avea lui nu e importantă, dar titlul polon de principe (n-a văzut nimeni colia) e brillant. Mai bine n-ai lăsa nouă, cu mica lui țere să facem un sezon de plajă sau de Riviera. Nu trebuie să procedezi în strănătate ca în țară să te închezi în casă, asta e ceva pueril. Trebuie să frecventezi muzeele care sînt totdeauna pline de englezice și de americane, eu te asigur că nicăieri n-am avut mai multe ocazii și chiar avarșuri ca în muzeul din insula Berlin... Termin dragă amice,

urindu-ți de trei ori courage! et bonne chance!

Ca un frate:
Mathieu-Jean Caragiale, comte de Karabey

Principul Valentino Bibăcescu s-a encanailat. A mincat la masă la pseudo-principul Leon Ghyka cu popa Luaci cu Marta Bibescu soția sa, cu Radu și Jeanne Vaccarescu și cu... Cîncinat Pavlescu! Ce oameni, ce timpuri! (Și cu Mășgă, ginerele popei)

Bonne chance!
Comte de Karabey

Bastimento era un personaj din Chile, care mai apare și în alte scrișori, iar Bourgeois, nepotul scriitorului Leon Bourgeois. Scrisoarea fiind foarte lungă, am reprodus pasajele esențiale. Din alte scrișori vom reda acele părți care se referă la întîmplări sau persoane ce l-au putut inspira pe Matei Caragiale pentru *Craii* săi, deoarece opinăm că la această carte se referă în perioada respectivă. De altfel, reproducerea integrală a scrișorilor ar fi, credem, exagerat de savuroasă, pe o linie rebelaisiană.

Barbu CIOCULESCU

Frica și mila

Vorbind despre structuri, nu putem trece peste analiza veche dar și nouă, a lui Aristotel, care vede în tragedie un fel de poezie (alături de epopee, comedie, ditiramb și nom). Și tragedia, ca și celelalte, e, în esența ei, imitație. Sau, cu vintele filozofului: „imitarea unei acțiuni și numai în măsura în care imitarea unei acțiuni e și imitarea celor ce o săvîrșesc”. Iată și definiția: „Tragedia e așadar imitația unei acțiuni alese și întregi, de o aareare întindere, în grai imitabil și în versuri, dar de o aareare însoțită de fiecare din părțile ei, imitație închinată de oameni în acțiune, și nu povestită și care stăruie în mila și frica, săvîrșite curățirea acestor patimi.” E destul de clar. Cu toate acestea, dacă nu s-ar fi păstrat nici o tragedie antică, ne-ar fi fost destul de greu să ne închipuim, pornind de aici, un animal așa de ciudat. La fel de greșite sînt poezie și reconstituirea făcute după inscripții, date, descoperiri arheologice. Sau, ca să mergem mai departe: să ne închipuim un oraș mort, să zicem Histria. Il reconstituim după vestigiile care ne-au mai rămas și înghetăm totodată o tragedie din materialele acestei definiții. Ar fi un spectacol fantastic! Părintele schematicismului folosește și în acest studiu tehnica reducerii la esență. A reduce cu orice preț la ceva — o fi bine? Și dacă nu dăm de esență? Aristotel era cam lipsit de simțul umorului. Altfel, om deștept și filozof. Lua totul în serios și începea să clarifice. Grec pus pe discoseri. Stagiritul nu era om de teatru. Puțin îi păsa de mișcarea dramatică din vremea sa, și nici n-avea chef, ca filozof, s-o incurajeze. La ce bun să tot îmiți natura? Unele spectacole, ca de pildă, încredințarea palatelor de la Susa de către elveștii săi prețuroși, dar din păcate și de zburdălnic, Alexandru Macedon, nu l-au produs o incitare estetică prea mare și l-au făcut să mediteze asupra așezării dramei. Mult ar fi vrut să-l determine pe, dealtfel înzestratul său ucenic, mai degrabă să scrie o tragedie, oricît de groznică — s-ar fi putut tempera pe parcurs — în care să omăoreze oricîte personaje ar fi avut chef — și aici ar fi mai încăput discuții — decît să se ocupe cu cucerirea lumii... Mișcarea publicului el o înțelegea alfel. Nu prin dislocare pur și simplu. Aristotel ținea mai ales un guler al sufletului, de care să-l apuci pe spectator cu tragedia ta, determinându-l să-i fie frică teribilă: cînd de tine, cînd de el însuși. Și mila: cînd de tine, cînd de el. Intrînd în Asia, ca sub un văl de dansatoare și răscolind orașele cu virful sulitei, ca pe niște coșuri cu șerpi (unegri cu ureche muzicală), crucitorul Alexandru pășea din tragedia greacă prea departe. Din echilibrul clasic — oricum echilibrul — al acesteia nimeria în niște mistere mai rafinate și mai putrede, în niște filozofii fără cap și fără coadă și din cauza asta infinite... El ruinează tragedia greacă și o subminează, dîndu-i un decor prea vast, și niște eroi, regi sau feroși prea îmbălsămați. Asta pe de o parte. Pe de alta, ca politician, fiul lui Filip dădea secolului lui Pericle pe girul: pe Gange. Pe alte girle, la fel de fără cap și fără coadă. Și încă ceva: ostașii săi, răscolind praful deșerturilor, răscoleau și luau pe încălțări microbii bătrîni și scofilici ai Asiei, dîndu-le puțină descoperiri unei lumi noi, bune și grase. „Pe ea” — Și ține-te de cotonogea! Molimi, de-

zastre. În același timp, ca dintr-un burduf al lui Eol sport, se va porni dinspre orient dezagregarea spiritelor. Suflet religios. Așa încît păgînismul fertil și naiv nu va și cum să parăze mișcările de juții, sfinte în altfel. Zeii care au prezidat la nașterea tragediei, și au rotunjit-o ca pe o amforă, se vor desceji de pe Olimp. Frumosi și deducții la ambrozie, nu puteau suporta niște divinități care mănîncă muște și și-pun țărînă în cap. Civilizația greacă va intra în declin; altele idealuri de frumusețe sau de urîtenie vor pluti în aer. Pentru spiritul oriental nu va fi deloc un sacrilegiu să spună: Vox albina! în Parthenon. (După cum nici lui Macedon nu-l venise greu să dea cu tifla coloselei gârzi a lui ARTAXERXES din Susa și să zdruncine cîteva milenii de artă), lată dar încă o răzbu-nare a Orientului. Un destin care se împlinește, ca pe o scenă. Dar, cum am mai spus-o, să nu anticipăm.

Prin urmare, Aristotel, plin poate și de considerații de felul acesta, întocmește manualul de facere a unei bune tragedii. „În chip determine fiece tragedie va avea șase părți, care sînt: fiece, judecata, elementul spectaculos și muzica. Două din ele sînt mijloace prin care se realizează imitația, unul e chipul cum acesta are loc, trei sînt obiectele ale ei: — afară de ele altele nu mai sînt.” Iată o primă structură. Se pune accentul pe fapte, pentru că tragedia nu imită oameni ci fapte și viață, acestea fiind rostul ei. Poetul tragic trebuie să infățișeze fapte ce s-ar fi putut întîmpla, „să fie mai curînd plămădit de subiecte decît de stihuri”. Stagiritul era pentru fantastic, dar pentru un fantastic speculat pe linia necesității. Prin poezie te apropii foarte mult de esență. Cei care vor ca istoricul să primeze în poezie nu capătă aprobarea filozofului. Cit despre acțiune: ceva ce se face, ori ceva ce nu se face, cu știință ori fără știință. „Prost între toate e cazul eroului care în cunoștință de cauză își pune în minte să săvîrșască ceva, apoi renunță. O asemenea situație e penibilă, fără să fie tragică din lipsa elementului dureros.” Vrea aluzie la omul modern? Omul modern e un nehotărît (nu numai pe scenă). E mereu între da și ba. Anticii, prin urmare, îl scooteau prost cu anticipație. Tragismul lui nu e pur, e mai degrabă comic. De aici absurdul, penibilul.

Marin SORESCU

ARTE

Desene CONSTANTIN PILIUȚĂ

ARTE

Constantin Piliuță în gterier

ARTE PLASTICE

Constantin Piliuță

Cînd asisti foarte îndaproape creația unui artist, evoluția ei în diferite etape, se spune, îndeobște, pierzi inevitabil din vedere criteriul valoric, integrator și fondat pe viziunea generală. Nimic mai neadevărat. Cel puțin în unele cazuri. Constantin Piliuță, Pil cum i se spune de toată lumea, mi-a apărut întotdeauna un pictor excepțional. Meritul lui este de a se împune, de a se fi impus, dintr-odată și definitiv în conștiințe. Obstacolele, transformările survenite pe parcurs sînt semnul unei disponibilități nescutite, mereu vii, frenetice, în mișcare, în adîncime însă parodiosă de trainice realități. Am observat la unii artiști de mare vocație o trăsătură care m-a surprins întotdeauna. Dăruirea continuă, cu aceeași intensitate și putere de urzîrire, în vîrtutia obsesiei fundamentale. Noaptea, cu somnul ei, mai multă pauză și neat neglijabil, fiind exclusiv, eradicată din efortul creator. Ideea spusă seara, întreruptă fără acceptare, dimineața se continuă, și cu aceeași vigoare, exact din punctul unde fusese abandonată. Piliuță face parte din această categorie. O luciditate stranie, de o neobișnuită franchețe, mereu în plină lumină, îl caracterizează. Orelle el alcătuiesc o viață compactă, strînsă în sine și neatentă la accident, însumînd timpul trîit lîngă pînză. Fermecătorul Piliuță, cel de dîrval și a-parență, nobilul gălăgios sau tăcutul reverilor de unul singur printre alții alții, se arborează deasupra celui alt, cel de cetate, cel nevăzut dar mult mai existent și adevărat și profund, doar simbolic. Nu-i decît steagul de pe creneluri, în-dicînd prezența stăpînului, reîntors, ori mai bine zis, niciodată plecat de acasă. Și e bine să știi aceste lucruri, din dîrval obligație a respectului, pentru el și deopotrivă pentru tine.

Reîntorcîndu-ne în timp la sursele inițiale, un tablou de-dicît de Piliuță furtuosului an 1907, ni se reîmpune atenției, pentru caracteristicile lor direcționale. Personajul acestei lucrări, un țaran înfometat, numai piele și os, descult, bărbos, într-un conac iluminat de incendiu. Zgomotele lupte se presimt în depărtare. Înăuntru e liniște, somptuoasă, măreție. Aproape în virful picioarelor, intimidat într-o ordine spirituală superioară, vizînd orizontul de civilizație spre care tînde, pe care și-l cucerește, pe care-l va stăpîni, eroul își abandonează barda din menghina mîinii stîngi, în timp ce cu dreapta mîngîie diform dar nespus de delicat clapele unui pian. În acest amestec de brutalitate și gingășie, de duritate necesară și aspirație intensă către puritate, de spiritualitate emancipată pe fundalul celor mai joase structuri umane ignora, Piliuță se află în întregime, conturile o-pere lui se dezvăluie într-o fulgerare de dioramă rapidă. Efectele, în planul artei propriu zise, sînt dintre cele mai revelante. Sîntem puși, cu substituție rafinată de unghi, să contemplăm reflexul unei rupturi de conștiință memorabilă. De-senul are precizie de lavă solidificată, dar în însăși manifestarea lui supremă ceva se dezchilbrează, se înclină, se frînge, pe linia unor forțe de jugă și gravitație calitative noi. Așezarea se petrece, va trebui să se petreacă, o vedem și o dorim noi astfel, într-un spațiu complementar, mai vast și dincolo de materialitatea imediată. Culorile au metalică fină, rezistente la rețopire, la aluz, mai curate la trecerea prin flacăra. În mod ciudat, ele nu participă decît în treceala e-veniment, îl subliniază, dar alfel, prin impersonalitate austeră și frumusețe intangibilă. Fice, imobile, saturate de propria lor substanță, alcătuiesc naștea e-ner stelar, o profunzime vizibilă și detașată în roapea izvoartă brusc din miezul întîmplărilor. Prefigurări de flori și peisaje, speranță a rigurilor calde, orocrotăre. Vom amănunți aceste considerente, într-un articol viitor, privînd ataraturile desenului și a culorilor, element fundamental în viziunea lui Piliuță, autopotrețele, portretele și compozițiile, florile și peisajele sale, alcătuiind un tot unitar.

Grigore HAGIU

SPORT

Fii foarte atenți!

În cronică trecută, mă arătam pe mine însumi cuprîns de remuscări. În cronică de față, mă voi arăta pe mine însumi asaltat și buruit de sinceritate. Ce-ar fi să nu mai fiu ipocrit? Ce-ar fi să fiu sincer și să spun tot ce mi-a trecut prin cap de-a lungul acestei săptămîni, cel puțin din punctul de vedere al fotbalului? Hai, Păunescu, ia-ți înima-n dinți și recunoaște că, după victoria echipei Rapid, titlul cronicii tale pîrea să fie, se profîta a fi: „Sîntem alți mai tari”. Și fiecare zi se schimbă părerea despre întregul organism, după felul cum ne doare sau nu ne doare o parte a organismului. Tragem închețeri grandioase din amănunte fără semnificație. Fotbalul mă pune în situația de a recunoaște că e mult mai bine să n-ai caracter decît să ai caracter. Într-o săptămîină, îl aplaud pe Dinu și în cealaltă îl huidui. Cred că în viitorii 3-400 de ani va trebui să mă las de cronică sportivă. Eu îmi făcusem din ea un eșapament, eu vroiam să mă ascund și să mă odărnesc în ea și ea mă dă de nol, așa cum nu-mi place să fi văzut: ros de contradicții, răstîgnit între plus și minus înfinat, ca și cînd n-ai fi destule domeniile în care să-mi arăt profunzina, ireversibilitate, inatacabila lipsă de caracter. De-atîta ipocritie, îmi vine să cred despre mine că, și cînd visez, sînt ipocrit.

Supun atenției generale temerea poetului Geo Dumitrescu, că dintr-o eroare prelungită de organizare a campaniei divizionare B-ee echipa Sportul studentesc s-ar putea să intre pe merit în prima categorie a țării. Într-adevăr, trebuie să facem ceva, trebuie să întreprindem ceva, cit mai e timp. Să nu lăsam totul pe seama arbitrilor, care nici nu pot prea multe, într-o singură partidă, sau pe seama racolărilor de jucători care merg într-un ritm destul de scîzut.

Ca unul dintre cei ce simpatizează în mod declarat clubul militar și în fond, ca orice gazetar, cer Clubului Steaua să nu înceapă judecarea „Cazului Tătaru” de la ultima faptă încoace, adică de la absența lui Tătaru din echipă, într-un important meci internațional, ci de la rădăcina. Cred că e în interesul fotbalului românesc, în primul rînd, să nu pierdem un jucător ca Gheorghe Tătaru, de un talent deosebit și de o seriozitate, în teren, ce nu este atît de răspîndită printre alți jucători. Căci dacă Tătaru se află în legitimă apărare morală, împotriva unui antrenor care (spun scriitorile pe care le-am primit) îl persecută și îl umilește strîngîndu-i și lui și allora, de pe margine, în timpul meciului: boule l timpurile l atunci judecata nu poate avea ca rezultat ermatricurarea lui Tătaru. De aceea, cer public administrarea corectă, obiectivă a tuturor probelor. Clubul Steaua, club atît de serios, nu poate rămîne la acea primă reacție, împotriva lui Tătaru, reacție mai mult temperamentală decît iustă. Freșteșu ne porcesc de la ideea că Tătaru e nevinovat Consider însă că numai cu calm, cu luciditate se pot lua aceste măsuri, care să ajute fotbalului nostru, nu să-l transforme într-un teatru al suspendărilor.

Adrian PAUNESCU

MUZICA

Interpretul

Talentul nu poate fi explicat în mod satisfăcător. A spune că el rezultă dintr-o organizație psihică specială și dintr-un antrenament adecvat este ca și cum am constata, împreună cu Sganarelle, că mutenia este efectul pierderii vorbirii. Dar talentul poate fi surprins în acțiune și descris. Ce anume deosebește pe interpret foarte bun de cel mediocre?

Nu, cum s-ar putea crede, abilitatea dobîndită prin studiu, deși este evident că fără tehnică artistul nu poate fi decît mediocre dator înțînîn aluzia interpretului ca tehnică și taluzi neinteresantă. Nici sentimental — pe care cu greu îl putem controla — și nici înțelegerea muzicii executate (am cunoscut oameni care simțeau și înțelegeau admirabil, dar nu puteau comunica și altora). Toate cele de mai sus sînt necesare, ele nu explică încă mecanismul interpretării. Alțeva este decisiv și anume: claritatea și concretitudinea cu care interpretul își poate constitui despre faptul muzical o imagine prealabilă și măsura în care el este în stare să lucreze asupra acesteia înainte și în timpul execuției propriuzise. Pentru ca din sunetele pur și în acțiune să reia o imagine convîngătoare este necesar ca ea să fi existat mai înainte în mintea artistului, să fi fost modelată acolo după norme originale și să fi fost după aceea produsă prin mijlocirea materialului, cit mai conformă cu modelul interior. Să luăm un exemplu: pianistul care învotă — și spunem — o fugă de Bach deprinde înainte de toate o anumite succesiune de mișcări ale mîinilor și degetelor. Memoria și reprezentarea demersului corporal pot fi deosebit de limpez și elicace, succesiunea de mișcări reproducîndu-se la comandă și fără greș. Frumusețea sunetului („lucrat” în anii și anii de studiu), perfecțiunea ritmică, raporturile dinamice corecte etc., toate acestea nu dau încă decît o bună execuție. Pentru a ajunge la interpretare este nevoie ca artistul să aibe despre piesa în discuție o imagine care să fie a lui și nu-mi a lui (nu a lui Edwin Fischer sau a lui Dinu Lipăuțil), care să conțină un acord profund cu gîndirea autorului (decî — în cazul amînit — să asume integral inteligența și subtilitatea conducerii polfonice) și pe care să fie în stare s-o restituie cit mai fidel.

Insist aluz pentru că am văzut (și nu o dată) dirijori conșuși de orșestră sau de barele de măsură, instrumentiști conșuși de degete și cîntăreți neconșuși de nimic decît eventual de bucuria emisiei vocale. Și am mai văzut cîta impresie produc de multe ori în publicul neavizat performanțe care în esență sînt gimnastica, nicidecum artistică. Interpretarea nu poate fi decît act de gîndire muzicală, de ordonare logică a elementelor cu care operează aceasta (tot așa cum vorbirea ar trebui să fie totdeauna rezultatul unei prealabile și adecvate ordonări de noțiuni). Imaginea conșușă de artist în timpul studiului precede în actul execuției imaginea materializată așa cum umbra ne precede trupul cînd soarele luminează din spate. Ea — și nu eventual reprezentarea succesiunii de mișcări necesare, care rămîne subordonată — comandă întregul proces al producerii efective a sunetelor (mă refer la talent, nu la medicritate), și fiind un act de trăire autentică a interpretului — și nu simplă memorie a imaginii create de altul — poate varia în chiar cursul materializării ei. De aici inegalitățile pe care le constatăm la mulți dintre artiștii foarte mai inexplicabilele lor ratări cînd imaginea interioară se opacează, dar și miraculoasele lor momente de inspirafie (aci termenul este într-adevăr propriu), cînd imaginea strălucește în adîncurile psihicului lor. Oricine poate controla de visu cele afirmate pînă aici, dacă asistă atent la concertul unui mare dirijor.

Pascal BENTOIU

P.S. Rușim a se citi, în articolul precedent, în ultima frază „Cele două forme ale ei o învire mult mai profundă decît s-ar părea la prima vedere”.

revista străină

HEBDOMADAIRE POLONAIS (9 oct. a.c.). Reunit recent, juriul secției de critică al Asociației muzicienilor polonezi a atribuit Premiul Orfeusz-71 dirijorului Andrej Markowski pentru excelenta interpretare dată de muzicii simfonice contemporane și în special pentru contribuția remarcabilă a dirijorului la manifestările celui de-al XV-lea Festival internațional de muzică contemporană, „Toamna la Varsavia”. E a doua oară cînd Markowski obține această importantă distincție. Insemnul distincției, statueta lui „Orfeusz” este opera unei cunoscutor sculptorice poloneze, Alina Slesinska.

„În epoca actuală, așa de dificilă, într-o lume în care se petrec atîtea lucruri, atîtea schimbări, poezia trebuie să fie expresia și suma experienței umane” declară într-un interviu poeta Anna Kamienska. Laureată a Premiului ministerului culturii și artei pe anul 1971, Kamienska s-a impus în peisajul literaturii poloneze contemporane prin valoarea deosebită a poemelor sale (a scris deja zece volume de versuri între care Exilul și Manuscrisul alb au fost apreciate în mod deosebit) dar și prin proza, esistica și activitatea sa de traducătoare (Kamienska este, printre altele, și autoarea unei serii de antologii de poezie populară aparținînd popoarelor slave).

PREUVES (nr. 8, trim. 4, a.c.). Constantinos Doxiadis, unul din cei mai imaginativi urbanisti ai epocii noastre își expune în articolul intitulat Oecumenopolis sau pădurea în oraș cîteva din principiile și opiniile sale cu privire la urbanistica viitorului. Pornind de la ideea că trebuie să se ofere locuitorilor un cadru de viață și activitate care să rămîna la „scara umană”, Doxiadis preconizează așa-numitele „colule umane” în care populația nu trebuie să depășească 100.000 locuitori și în care grădiniile, casele, străzile etc. să respecte tocmă dimensiunile acestei „scări”. „Celulele umane”, în rîndul lor ar reprezenta elementul statoric dintr-un sistem urbanistic amplu și, totodată, dinamic care și el, la rîndul lui, ar putea deveni într-un viitor mai apropiat sau mai depărtat, un Oecumenopolis, adică un oraș universal. Este de remarcat, de asemenea, concepția lui Doxiadis cu privire la spațiile verzi. El consideră „centurile verzi” din jurul orașelor, parcurile, insuficiente și greu acceptabile (cu ajutorul mașinii doar). „Natura” trebuie să irige sistemul urban” afirmă Doxiadis și, ca atare, „orică casă de locuit trebuie să se găsească la o distanță de două minute pe jos de rețeaua verde ale cărei ramificații penetrează într-o aglomerație urbană”. Cîi privește căile de transport, el vor trebuie să fie în exclusivitate „îngropate”, adică subterane.

LA QUINZAINES LITTÉRAIRE (1-15 oct. a.c.). Într-un articol despre Tinăra literatură engleză, editorul John Calder face o scurtă trecere în revistă a principalelor orientări în materie de literatură. Observînd că „de multă vreme romanul și-a pierdut puterea de atracție în beneficiul „castrului”, Calder recunoaște totuși succesul staționar al romanului de moravuri „à l'anglais” reprezentat prin operele unor autori ca Iris Murdoch, Doris Lessing și Edna O'Brian. Mai puțin cunoscut publicului larg — „beckettienii” și adepții Noului roman francez (Aidan Higgins, Alan Burns, Ann Quinn, Eva Figgis, B.S. Johnson, Robert Nye etc) precum și „imitatorii” lui William Burroughs și ai „beat generation” americane. Doi poeți, Adrian Mitchell și Ted Hughes se bucură în schimb de o audiență considerabilă printr-o lectură publică a versurilor lor, lectură acompaniată tot mai des de muzică. În teatru, pe lîngă „veteranii” John Arden și Harold Pinter, o seamă de „noi veniți” (Edward Bond, Heathcote Williams, Job Spurling, David Mowat etc) încearcă (și chiar reușesc) să se impună.

U. V. Z.

ARTE

PRETEXTE

Cursa de fond

Cuvîntul a fost dezvoltat prima dată după o palpitantă cursă de fond a unor școlări pe marginea lacului din cartierul (menționăm locul, cum se procedează cînd din cer pîcău meteoric). Se poate ca el să mai fi fost roștit și în alte împrejurări, — noi atunci l-am onologat. Să nu ne speriem de aspectul său rebarbativ: să vedem la ce-i bun, să cercetăm ce nuanțe din vocabular ne lipseau fiindcă, dacă vorba a fost din gura unui copil, înseamnă că era nevoie de ea — era și noi habar n-aveam.

De ce — l-am întrebât după cursă pe un băiețel care striga „Ura Vasiliță!” — de ce a cîștigat Vasiliță? cum se explică, s-a antrenat mai mult? și de ce a eforturile? (observație polologică, stilul nostru corupt de plîngăreț). — Nu, a zis el scurt, e mai sfortos. (ce exprimate sintetic).

Deci, pentru asemenea cazuri, cînd cineva știe să cîștige merișind pînă la capătul forțelor sale, ori de douăde de tenacitate, ori se silește, mă rog, se sfortoază, să facem economie de timp și de sunete și să zicem sfortos. Cite conștii nu a făcut pînă acum filologia! Așa s-a încă-păinat lumea să zică, așa i-a venit mai ușor, el bine, așa să rămîie! Să nu ne mirăm, de pildă, dacă peste o sută de ani propoziția „Hai dragă să traversăm strada” nu va fi corectă din toate punctele de vedere și binecuvîntată de academie, iar traversarea nu va deveni un arhaism penibil și ridicol, la care mai țîn doar niște bieți moșnegi pedanți în conversațiile lor cu Cizmigi.

Criticul sau poetul care va scrie primul, pe hîrtie, negru pe alb, „sfortos”, va fi citat în viitorul dicționar ca un exemplu din opera sa. „Personajul principal al cărții e un sfortos în sensul pe care acest termen îl avea în ultimii ani ai secolului XX”. Să nu! Endymion se frece brusc sub razele lunii apacatoare și, deris, pleacă, el despre care n-ai fi putut să spui că era un sfortos.”

AMFION

cartea · librarul · publicul

ARAD

Prima dialog cu librării din orașul te Mureș are loc în incinta librăriei „Mina”. La întrebările ce li sînt adresate, întotdeauna noastră, Maria Pantazi, vînzătoare carte, răspunde prompt și exact.

— Pe ce vă sprijiniți în fixarea numărului de exemplare dintr-o carte nouă, ce urmă să fie vîndută în librăria unde lucrați?

— Pe recomandările cuprinse în planșe editoriale.

— Vi se par instructive, concludente, și te planșuri?

— Nu întotdeauna. De pildă, despre unele debutanților — tocmai despre acei — planșurile nu conțin de regulă nici un fel de apreciere, de recomandare.

— Specifiți că sînt cazuri în care unele scriitorilor contemporani trebuie reeșuate, dată fiind evoluția lor epizodică?

— Sigur că da: în ultima vreme aș căuta cărți epuzitate semnate de Nita Stănescu, Radu Tudoran, Al. Ivăciuc (șă-rile) și alții. În schimb, interlocațiile se pare de-a dreptul stranie reeditare ori titluri (Lanțuri de Ion Paș, de pildă), cîre me de edițiile anterioare sînt departe de se fi epuzitate.

— Există o concordanță între numărul exemplare cerut de dumneavoastră și cel primit?

— Nu întotdeauna. Adesea, numărul implanșelor primite e mai mic decît cel de noi. Mai rar se întîmplă și invers. Apoi ne aflăm în situația de a primi cărți, nădă în număr mare, pe care nu le-am costat și de a căror apariție nu știam nimic. Hați seama că, în astfel de cazuri, rolul noi, al librărilor, legat de fixarea tirajelor, e cu totul ignorat.

— Ce se întîmplă cu cărțile grevănabile?

— Cum vedeți, ne ocupă spațiul înepozit. Mai reușim să scăpăm de ele, apid la metoda „pachetului”: spre sfîrșitul nului încercăm să-i convingem pe cumpărări să le accepte împreună cu volumele rec apărute și pe care în neaparat să le albînăzătoare de carte din Arad este ideeaș de stingherită făcînd această mărțurisrînd fiind conștientă de lipsa de onestitate a pedu-lui. În altă ordine de idei, Maria Pazi ne face cunoscută flagrantia neconcordanței dintre producția editorială și nevoile esante ale cititorilor elevi. De pildă, sînturile acestora nu pot fi satisfăcute fiind rba de clasici români precum G. I. Brăncuș, Caragiale, Hasdeu, Coșbuc, Davilla. În ceea ce privește situația din domul de față a aparițiilor editoriale, întrebătoare este mirată să constate că numărăcărților inedite este destul de redus.

La sediul Centrului de Librării Al stăm de vorbă cu directorul acestui organ, Ioan Covăceanu, și cu șeful „birou-carte” Gheorghe Moga. Confirmînd opiniile deal sus, cei doi interlocații adaugă o serieintăregă de observații din care le-am rețin pe cele ce urmează:

— Tînd seama de planurile litorale, declară Ioan Covăceanu, noi proceda la implanșarea unei fișe cit mai detaliate pentru fiecare titlu de carte, fișă pe care unupem spre consultare, prin sondaj, uno dintre cumpărătorii noștri statornici, în general, oameni orientați în materie. După tea, centralizăm datele obținute și ne fix asupra numărului de exemplare pe care rim să-l primim. În același timp, directorulCentrului de Librării din Arad nu poate să observe că nici această metodă nu dă rezultate cele mai bune, intrucît, cei consultați, acție, nu au la îndemînă decît aceleași planșe editoriale bîntuite de stereotipism și gîncertitudin de unde nevoia firească a o grabnice acțiuni de intensificare și diversiere a reclamei și a informației prealabildefinitivității planurilor editoriale. La oraculă, acest aspect al chestiunii suferă cgrave defecțiuni: cataloagele editorilorpe lingă simplismul lor, consacrat, aparîntimpfător și cu intruziune, radiodifuziune și televiziunea au o prezentă neconcordanță, iar presa locală nu este de loc implanșată.

Considerăm extrem de utile gesticile avansate de celalalt interlocaț arădean, Gheorghe Moga:

— Socot — ne spune dînsul — că de reală eficiență poate fi practica examelare semnal și a tirajelor de probă. Dabia în această fază, a lansării cărții, librarul este în măsură să aprecieze pulsul piei; bineînțeles, fiind ajutat și de mijloacele propagandistice deservite care de la Centrude Librării „biroului carte” de la Centrude Librării Arad își exprimă dorința de editare și toți factorii interesați să facă eforturi sporite în direcția popularizării scriitorilorromâni contemporani, prin fișe bibliografice, fotografii, extrase din articolele critice et, o început promițător fiind marcat de „jurnalul” difuzat de editura Eminescu. De ect sigur sînt și întîlnirile dintre cititori și scriitori în librării, cu condiția ca aceste întîlniri să fie bine pregătite. La fel de implanșate este ca editurile ce își anunță vizitele la anumite date, prin reprezentanți și colaboratori lor, să-și respecte angajamentele și să nu procedeze precum editurile „Creanță” și „Ceres”, care, cel puțin în Arad, au cedat tocmai invers.

La întrebarea privind solicitădinea cititorilor față de scriitorii români contemporani, cei doi reprezentanți ai centrului de librării, li citează pe Marin Preda, Constantin Chiiriță și pe cei originari din părțile „radului”: Ștefan Augustin Doinas, Titus Popovici, Francisc Munteanu, Mircea Micu De gemenea, este remarcată sporierea cererii față de cartea de critică și istorie literară, în special aceea de sinteză.

Revenind la „tehnică” stabilii tirajelor, se insistă asupra următoarelor aspecte: respectarea planurilor editoriale, o mi împede de finire a rosturilor practice pe care le are „Baza de desfacere a cărții”, organism care pină acum dă impresia unei nemotivate substituiri de atribuții cu aceea e revin „Centrului cărții”.

TIMIȘOARA

Convorbirile avute la Timișoara cu cîțiva reprezentanți ai comerțului cu cartea confirmă intru totul opiniile colegilor de la Arad. Am reținut totuși unele completări sau idei și constatări noi pe care, evident, le conuicăm cititorilor noștri.

Responsabila librăriei „Universității”, Szabolcs Terezia, afirmă despre conținutul recomandărilor din planurile editoriale că uneori sînt atît de inexacte încît contrazic total adevărul conținutului tematic și artistic al cărților în cauză. Adesea, ca rezultat al

lipsei de receptivitate la cererile avansate de librării, șosec în librărie exemplare în minus sau (mai rar) în plus dintr-o carte sau alta. Primește, spre a fi vindute, cărți pe care librării nu le-a comandat, fie că n-au figurat în plan, fie că este vorba de reeditarea unor lucrări neepuzitate. Ne completează lista autorilor contemporani solicitați de public ale căror opere sînt epuzitate: Marin Preda, Marin Sorescu, Radu Tudoran, Al. Andrițoiu, Cezar Baltag, Adrian Păunescu, Titus Popovici. Se mai adaugă scriitorii timișoreni din care se primesc exemplare puține. În schimb, nu se vind cărți de: Maria Arsene, Lucia Demetrius, Romulus Dianu, Aurel Mihale, Al. Sever, Traian Filip, Virgiliu Monda, Ion Ruse. În sfîrșit, responsabila librăriei „Universității” din Timișoara accentuează asupra desideratului ca scriitorii români clasici să fie mai mult tipăriți și asupra cererii crescînde a publicului pentru lucrările de istorie, critică și teorie literară.

Din discuția cu Octavian Butoriu, șef „birou-administrativ” la centrul de librării Timiș, am desprins următoarele observații:

— Practic, din ceea ce anunță editurile nu se țipărește decît în proporție de 50-75 la sută. Totuși, sub raport financiar, centrul de librării este constrins a se încadra în planurile propuse de edituri. De aici decurg o seamă de anomalii: „ajustarea” comenzilor (adesea, în minus), efortul de recuperare a planului cu ajutorul soluțiilor improvizate ș.a.

Nicolae CIOBANU

MARIN IORDA: Amintire din Mogașoara

SIGHIȘOARA

(Urmare din pagina 3-a)

tre? Cu toate că procesul acesta de expediere anuală în librării a planurilor editoriale ar putea să ducă la stabilirea unor tiraje reale. Se tot spune că nu există hîrtie, dacă lucrul acesta este adevărat atunci să ni se atagă atenția asupra unei limite de comandă, să ni se comunice sincer ca tirajul volumului X nu se poate realiza mai mult decît atît și cît decî nici noi nu putem comanda mai mult decît atît. Cred că e mai normal așa decît să ni se lase iluzia că vom putea satisface oricît de multe cereri din partea publicului. Deși în felul acesta, acordînd un tiraj mai mic decît cererea publicului vom avea un public compus din norocoși și nenorocoși. Un elev care învață după-amiaza poate să-și procure o carte care lîmî în librărie dimineața, dar nunciitorul care iese la trei din uzină — nu.

— Dar dumneavoastră după ce criteriile cererii atitea exemplare din cutare autor și atitea din cutare? Sunteți sigur că nu nedreptățiți niciodată? Fiindcă nici așa, să ceri din Rebecca, de pildă 1 000 de exemplare și dintr-un autor foarte bun, dar necunoscut? Poate că discrepanța aceasta între cererea dumneavoastră și oferta de la București arată că acolo există o binemerită grija pentru menținerea unui echilibru?

— Editurile ar putea să facă în așa fel ca prezentările cărților cuprinse în planurile editoriale să marcheze totuși o diferență, fiindcă noi în funcție de prezentările acestea comandăm cărțile, ori n-aș putea spune că citind rezumatele de cîteva rînduri din dreptul unui autor contemporan — cu clasicii situația este altă — mă grabesc să fac o comandă substanțială. Există un risc obligatoriu pe care un librar și-l asumă atunci cînd achiziționează cartea unui autor necunoscut, dar riscul acesta nu poate să fie alt de mare încît să ducă la faliment. Există un plan pe care noi trebuie să-l îndeplinim.

— Chiar și așa, nedreptățind o seamă de scriitori?

— Dacă e vorba de a nedreptăți scriitorii atunci să știți că editurile li nedreptătesc mai tare decît noi. Eu nu înțeleg cum unei edituri îi poate fi indiferent felul în care o carte scoasă pe cheltuiala ei se vind sau nu se vind, nu înțeleg de ce editurile își părăsesc autorii în clipa cînd au fost publicați. De ce dacă o editură are la un moment dat cîțiva autori despre care crede că sînt foarte buni nu ne atrage atenția asupra lor? De ce nu colaborează direct cu noi? Editura publică cartea, noi vindem cartea, nu ar fi normal să intrăm în legătură mai directă, fără atîția intermediari? Cred că asta este singura posibilitate de a se stabili tiraje reale, singura posibilitate de a se face drum drept pentru adevărata literatură, singura modalitate de a forma publicul.

— Credeți că librării are și funcția aceasta, de influențare și formare a publicului?

Cel de-al treilea interlocațor timișorean — și ultimul — este Bogdan Herțaș, îndrumător principal la Centrul de librării Timiș. Dînsul deplînge faptul că librării în genere sînt investiți cu prea puțină încredere, ceea ce îi privează de o mai strînsă și mai directă legătură cu editurile și cu scriitorii. „Prea multe și adesea inutile bariere între cei doi factori: librărie-editură”.

— Fără a nega utilitatea buletinului „Cărți noi” — arată Bogdan Herțaș în continuare, trebuie spus totuși că această publicație ar trebui să aibă ținuta unei adevărate reviste de specialitate, în sensul de a se reduce partea informativ-statistică în favoarea unor acțiuni de reclamă calificată: fișe bibliografice, interviuri, recenzii bune, foto-montaje ș.a.m.d. În altă ordine de idei, interlocațorul nostru consideră că scoaterea celei mai mari librării din Timișoara, „Eminescu”, de sub direcția îndrumare a „Centrului de librării” Timiș și trecerea ei sub conducerea „Bazei de desfacere a cărții” este un act nejustificat. Aici, în librăria „Eminescu”, este locul cel mai potrivit pentru organizarea lansărilor de carte, a întîlnirilor cu scriitorii, a simpozionelor etc., acțiuni ce cad în atribuția „Centrului de librării” Timiș. Unul din efectele negative generate de respectiva operațiune, constă în slăbirea activității clubului „Ex libris”, cîțiva ani o inițiativă de verificat prestigiu și unică în felul ei, pe întreg cuprînsul țării.

Nicolae CIOBANU

Instantanee la GIURGIU și la OLTENIȚA

Librării e luată cu asalt de clasa XI D: **Dolcea Cristiana:** Caut de doi ani gramatică limbii germane. Niciodată n-am avut noroc să pun mîna pe un exemplar. Și o istorie a literaturii germane îmi trebuie.

Lucian Căpățînă: Chimia mă interesează. Îmi trebuie „Chimia anorganică” de Zapan și Neîțescu și „Chimia organică” de Neîțescu. Nu-i zi să mi vin la librărie.

Dobrotă Livia. Dar cărți de literatură în limbi străine de ce nu se găsesc? Vreau să le citeșc în original.

Vin și cei dintr-a XI-a E: **Furdul Vilii** preia mandatul: „O necesitate arzătoare sînt culegerile de fizică și matematică. Felicită zîmbete semnificativ: Ne-au venit 20 exemplare din Compendiu de fizică. În jumătate de oră s-au terminat. Ne-ar fi trebuit 500.

Furdul Vilii: am scris și la „Cartea prin poștă”. Nu au nici acolo! Și pe urmă, tratatele de specialitate bune pentru studenți sînt bune și pentru noi. Doar la examenul de admitere în facultate n-o să ne putem prezenta la un nivel de „doamne ajută!” Și pe urmă, în altă ordine de idei, cum aș putea face rost pentru biblioteca mea de un volum de versuri de Marin Sorescu? De ce-mi place? Așa, că face teatru! ?!

Nicolae Eugen, responsabilul librăriei din Oltenița, lucrează de 16 ani cu cartea, a fost bibliotecar în comuna Domnești 3 ani, a lucrat ca activist cultural, a fost și președinte de U.C.F.S. și apoi a activat ca merceolog tehnician la Răcări. În început depindea de C.L.D.C., după aceea, a trecut la cooperatie, de care aparține și acum. A fost merceolog îndrumător — adică a popularizat cartea prin comuna Buțea, Răcări, S.M.T. Brezoaie. S-a ocupat de recrutarea difuzorilor de carte.

Cum se face un plan de acțiune? Se ia planul editorial de lucru, se consultă difuzorii (ei primesc 10% remiză), cu ajutorul lor se consultă cititorii. Comenzile se centralizează. Se discută apoi cu merceologul, odată la serviciul de carte județean, apoi pe linie de centrală. Sînt discuții cum să nu fie, se ia fiecare titlu în parte, cum a fost, de pildă, cu volumul „Verificați-vă cunoștințele” ed. II. Da e o carte de automatism. S-au cerut 650 ex. și s-au dat 100!

Pentru cartea școlară? În acest domeniu lipsește tocmai aparițiile pline caldă a ultimului trimestru: clasici români: Alexandru, Ion Creangă, Eminescu. Anul trecut s-a făcut o gresală. Nu s-a cunoscut puterea de cumpărare a cărții în Oltenița. A fost o consultare superficială în linii mari. Planul în medie 8 000 lei pe lună. În perioada de iarnă de fapt se cumpără cartea cel mai mult. Cel mai frumos succes? Cînd are vînzare bună La Ciocănești-Ilfov am avut un mare succes. Am plecat cu o autolibrărie, am oprit la școală și intr-o oră am vindut cît nu se gîndește nimeni, că aș vinde într-o lună. De la librăria noastră se livrează cartea pe bază de repartitie: la Budești, Radovanu, Hota-rele, Chirnoși, Vasilași, Valea Argovei, Fundeni. Ce înseamnă repartitia? Cooperati-vele sînt planificate, au un grafic al lor de aprovizionare. De pildă, azi sîmbătă, au plecat cărțile la Budești și Hota-rele.

Viorica Dumitrescu, asistentă medicală — cumpărătoare: Nu găsesc „O seamă de cuvinte” pentru fiul meu în clasa a IX-a.

Iată și un difuzor de carte: **Bilea Nicolae,** contabil la I.R.T.A., 6 ani de activitate. Urmește unitățile de librărie, buletinul de Cărți noi, recenzile din „Contemporanul” și „Informația”. Vînde cărți de aproximativ 800 lei pe lună.

Cineva vine să ridice un pachet pentru Grădinița și Căminul de copii din Oltenița. Pe borderou 23 de titluri. Eu le-am cerut, spune tovarășa directoare, și vreau să-i mulțumesc personal tot. Eugen! S-a ținut de cuvînt și mi-a oprit exemplarele. Dușman lipsă de carte pentru cei mici. Aș fi cumpărat nu de 516 lei ci de 800 dar la cărțile pentru cei mici de tot, cărțile de colorat, nu se gîndește nimeni.

Gica IUTES

Ilie CONSTANTIN

MORIS POȚHIȘVILI

Moris Poțhișvili (n. 1930) este un prozator scriitor, autor a peste zece volume de poezie în limba gruzină — unele dintre ele traduse și în limba rusă. Dintre ele cităm: „Vîntul sub pliu” (1957), „Focul de grădă” (1961), „Ești tare prin frate” (1962), „Păstratul păpușilor” (1968), „Glasul” (1969), „Credința” (1970). De asemenea scrie mult pentru copii și traduce, imbinînd munca poetică cu o intensă activitate în Uniunea Scriitorilor din Gruzia.

Dar un poet se recomandă cel mai bine prin poezia sa.

Dumitru M. ION

Vers găsit la Uplistihi

„Cine a umblat pe pămînt Se va întoarce acolo...” Cîndva mi s-a spus Și nu am crezut În graiul de sus:

Am cuprins un toaig Și-am început căutarea Căii nemuritoare. Pe unde nu m-am arătat, Pe unde nu am umblat? Cîmpuri și munți, Oceane,

Rîuri, Le-am cercetat infrigurat Și n-am putut acoli Ghearele pămîntului, negre, N-am putut înțela firea

Nici să mă ascund, Ori să mă feresc n-am putut: Dar iată, o dată, Simțind oboseala. Intr-o trecătoare Am aruncat toaigul

Și m-am lăsat pe pămînt Intr-o dulce-adormire Și nu m-am mai trezit.

(Din volumul „Roata vîstfii”)

Peștii din Țacihuri

Aici la Țacihuri iarba E ruptă din soare: Păstrăvul la Țacihuri În podul palmei se caace.

Unduiește izvorul — E o caomă de mlînz — Curge potopul solar Intr-o cascadă de vorbe.

De-odată, din valuri Se-orăță un pește de aur, Și iarăși se-ascunde Ca un zîmbet nemuritor.

Flux, ah, iarăși reflux — Ca viața noastră: Singuri trebuie să alegem Ce este deopotrivă cu sufletul.

De aceea prin șiraguri de ani Ne întorcem spre tine O, valca mea

Incoronată de mînt!

Scenă în Librărie

Iar i-a apărut autorului o carte! A cita? Ce importanță are, de vreme ce, pină la urmă, după petrecerea lui din viață, una singură le va aduna pe toate.

Și ia-l pe autor, care poate fi — cu îngăduința cititorilor — chiar semnatul acestor rînduri, ia-l-l în locul emoițiilor, dînd țircoale rafturilor. Între clasici și colegi, între aceia și nuliții, coperta familiară, pe care numele său întreg, sau altul amenajat, pune semnul unei identități literare. Autorul răsfoiește cu un ochi distrat o ediție din cutare clasic, în vreme ce coada aceluiași ochi fură dramatic ezitării unei tină care își plimbă degetele pe de-asupra volumului său. „Nu-ți dai seama, tinere, măl tinere, măi, ce minunții am născocit eu acolo, sub coperta aceea! Nu-i în seamă (de vină e, nu încapă în doială, grațianul netalentat!), ce adîncimi am sondat, ce revelații ale propriului tău suflet te asteaptă în ea!”

Vine o codană, foilețînd romantic pe Marin Sorescu, un contabil hătîind colecția „Aventurara”, un tehnician în codană după masivul tom: **Axul cardiac**, o pensionară care cumpără basme (negreșit, pentru nepoți), un profesor... etc.

S-au vindut două exemplare azi dimineață, domnu'cutare!, și se adresează încurajator și inoportun vînzătoare. Ea te cunoaște, te-a mai văzut spionînd rafturile și cu alte prilejuri (ți-ar putea, la nevoie, scoate de prin depozit volume de-ale tale mai vechi). Cei din jur, vag animați, își îndreaptă privirile spre tine, unii par bănuitori. Roșești, dai din mină, pleci în grabă către alt stand, în timp ce, în spate, cineva o întrebă, nu prea interesat, pe amabila librăreasă, cine vei fi fiind.

Și cînd te gîndești, oho!, cum tot într-o librărie, acum două sute și ceva de ani, la 1707, setea de carte a dus la duel! Doi marchizi s-au bătut în duel (sau un marchiz cu un viconte, sau doi viconti), sau cine știe ce gentilomi, purtători de spadă), pentru ultimul exemplar din **Diavolul șchiop**, de Le Sage. Parcă vezi fulgi retezați de fulgerările lamelor din mîndre panăse, cum plutesc lin prin librărie, în vreme ce alți cumpărători aplaudă o fandare iscusită. Iar autorul, Le Sage, ce-o fi făcut el, vîzînd cum opera sa e pe cale să ducă la moarte de om? Istoria n-o spune, e probabil că a intervenit între lamele cititorilor, dărînd celui pe cale să-și piardă viața, un exemplar... Ce vremuri, ce lectori!

Tăcut, autorul se plimbă printre rafturi, a uitat de propria sa carte. O timidă atingere, ca de scamă, pe cot. Se întoarce și ochii îi cad pe propriul său nume, de pe volumul cel nou, întins cu timiditate de cineva:

— Un autograf... Autorul surde, emoționat de-a binelea, li podidește cu întrebări pe cititor-solicitant, apoi așterne cu litere mari, un preț gentil omagiu.

...De la standul ei, din cealaltă latură a librăriei, vînzătoarea aruncă spre cei doi un zîmbet complice.

Dumitru M. ION

Ne întorcem aici Copii ai veacului teribil Precum păstrării aceștia Lăsîndu-ne cuprînși în plasă...

Coloratele poze

Vîntul mîndru-și degetele-n ploaie

Îmi răsfoiește pagini de caiet... Copiii cartea-o răsfoiesc la fel

Prîvind la poze colorate. Băieții mici și fete mici Caută frumoase poze-n cartea...

Viața e-o carte foarte nouă Cu pagini albe, netăiate

Adesea oameni zile răsfoiesc Tot căuțînd doar poze colorate.

În românește de DUMITRU M. ION și FC. COGAN

De la actul comercial la actul de cultură

(Urmare din pag. 1)

Am primit vreo 100 și s-au vândut vreo 2-3. Se numește **Poartă și drum** și a apărut la **Cartea Românească**. Nu prea merge: „Mărul cunoștinței” de Letiția Papu, „Lumea începe cu mine” de Lucia Demetrius. Acum, de curând, s-a întâmplat ceva curios. Deși avem peste 200 de exemplare din **Cătețele cunoscuților mei** de Nicolae Crișan, ne-a venit reanchetare, zor nevoie, să primim continuare de tiraj. O carte care n-a mers aproape de loc e „**Vîntul din fața soarelui**” de Traian Filip. Și nu știu de ce, că „**Patima nopții**” de același autor s-a vândut bine.

— **Cunoașteți că între rezeziunea cu care se vinde o carte și valoarea ei nu există întotdeauna un raport direct proporțional.**

— S-a vândut „**Cordovanii**” de Ion Lăncrăjan, dar nu se vinde „**Eclipsa de soare**”. Nu mai vorbesc de Tudor Șolmaru cu „**Cinze și flăcări**”.

— **Se vînd cărți sau autori ?**

— Cărți. Ca dovadă că Marin Preda care e căutat ca pîinea caldă pentru „**Moromeții**”, „**Intrusul**”, „**Risipitorii**” și mai ales „**Imposibila întoarcere**” nu prea merge cu nuvele „**Frig**”.

— **Spuneți-mi cîteva cifre ce credeți că ar răspunde nevoilor pentru poezia românească de azi ?**

— Sorescu — s-ar vinde și 1.000 de exemplare, la librăria noastră. Nichita Stănescu — pînă în 500. Constanța Buzea și Ana Blandiana, tot așa, foarte mult. Doinaș și el, dar nu chiar 500. Știți de cine mai întrebă publicul ? De Eugen Jebeleanu și de Geo Dumitrescu. De Eugen Jebeleanu întrebă, și de poeziile lui noi, dar și de **Surisul Hiroshimei**. Și Eugen Barbu s-ar vinde mult mai mult decît ne vine, dar nu ca poet. „**Princepele**” merge grozav. „**Groapa**” merge grozav. Dar „**O-sinda soarelui**”, nu. S-a mai vîndut un debutant, Mircea Dinescu. Cum să vă spun ? Poezia de azi, partea ei cea mai bună, se vinde aproape ca romanul polițist. Numai să fie, atunci cînd o cere cititorul.

E timpul să ne despărțim de acești oameni care, fiecare în felul lui, răspunde de destulul cărții. Ni se pare că Elisabeta Ghinea dovedește o cunoaștere a realității, să-i zicem, livești mai adînc decît aceia pe care Constantin Ionescu a putut să ne-o demonstreze. Poate și apropierea de raft, de lăcașul propriu zis al cărții, poate și faptul că discută cu gumneaei a avut loc mai tîrziu. Un semn de întrebare trebuie totuși să ne lege de depozitul prea plin al librăriei „**Mihail Eminescu**”.

A vinde o carte nu e numai vînzare

De vorbă cu
IOANA IVAN
responsabila Librăriei Academiei

În aceste zile, în care toată lumea vorbește despre „**Rebecca**”, în toate librăriile, noi ne-am îndreptat în contra gustului public, spre cartea românească actuală.

— **Care este cea mai mare problemă a unei librării ?**

— Fixarea tirajelor pentru noile cărți este cea mai mare problemă a noastră.

— **Cum rezolvați această problemă ?**

— Prin legarea cumpărătorilor de librăria noastră. Îi facem adică să nu ne uite. Și să se întoarcă să cumpere cărți de la noi. Prin asimilarea tematică a titlurilor încercăm de asemenea să fim corecți, cînd cerem un tiraj. După aceea citim publicațiile literare **Contemporanul**, **România literară**, **Luceafărul** și ne uităm la felul cum se vînd cărți, de același gen cu cartea căreia trebuie să-i fixăm tirajul.

— **Sînt respectate întotdeauna comenzile dvs. ?**

— În general sînt respectate, dar parcă nu ne vin totdeauna tirajele pe care le cerem. Ar trebui să avem mereu în librărie cîte ceva din poezii cei mai solicitați la ora de față.

— **Cine sînt ei ?**

— Sorescu e foarte căutat. E căutată de asemenea Blandiana. Iarși. Nichita Stănescu e un poet foarte iubit, deși nu se mai întrebă de el chiar așa.

— **Ce carte s-a epuizat în ultima vreme și a continuat să fie căutată ?**

— **Imposibila întoarcere** de Marin Preda. Am tot cerut, am tot făcut comenzi, n-am mai primit. Dar să știți că ar trebui să apară Sorescu într-o ediție populară. Ca și „**Surisul Hiroshimei**” de Eugen Jebeleanu.

— **Vreți să întocmim împreună o listă a celor mai cerute cărți ?**

— Da. (Îa cîteva repertoare de raft în care vînzătorii din librărie notează frecvența cu care e cerută o carte). Iată această listă a întimplare :

Eugen Barbu : „**Princepele**”
Tudor Arghezi : „**Cîntare Omului**”
Petru Popescu : „**Dulce ca mierea e glonțul patriei**”

Fănuș Neagu : „**Ingerul a strigat**”
Eugen Jebeleanu : „**Surisul Hiroshimei**”
Marin Sorescu : „**Poeme**”
Titus Popovici : „**Străinul**”
Giurăscu : „**Jurnal de călătorie**”
Bogza : „**Cartea Oltului**” și „**Jara de piatră**”
Blandiana : „**Poeme**”
Preda : „**Moromeții**” (deși a fost și în B.p.t.)

— **Dar dvs. personal, ce vă place ?**

— Timpul meu e foarte limitat. Îmi place Giurăscu, Cella Serghi, Marin Preda. Puștîl meu, care e în cl. VIII-a, îmi spune : „**Mamă, dar n-am timp toată ziua de Moromeții**”.

— **Ce inițiativă fundamentală credeți că ar îmbunătăți activitatea librăriei noastre ?**

— Un corpus al literaturii române, complet, de la origini și pînă încoace, în ordine cronologică.

— **Și ce inițiative mai mici v-ar putea ajuta ?**

— Ne-ar ajuta foarte mult dacă prezentările din prospectele editurilor n-ar fi atât de sărace. Fiecare carte nouă are partea ei necunoscută și trebuie cumva să fim ajutați să știm mai din timp despre ce e vorba. Pentru că a vinde o carte nu e numai vînzare.

— **Intr-adevăr, a vinde o carte e, uneori, mai mult decît a cumpăra un automobil.**

Lăsăm, în general, acasă micile supărări

De vorbă cu
GEORGETA MUNTEANU
responsabila Librăriei
„**Mihail Sadoveanu**”

Ca și Ioana Ivan, Georgeta Munteanu este librăreasă de 20 de ani. De un an și ceva se află aici, la librăria „**Mihail Sadoveanu**”, pe locul pe care s-a făcut cunoscută **doamna Lubescu**, predecesora sa, într-o perioadă, în care librăria Sadoveanu a devenit cea mai simpatizată librărie din București. Vrem, nu vrem, asta-i adevărul. Există o atmosferă la această librărie, o atmosferă ce prelungește dincolo de copertile cărții actul de nobilitate decență intimă a creației literare.

— **Spuneți-ne, vă rugăm, care sînt cele mai mari succese de librărie din ultima vreme ?**

— Cărțile lui Ivasiuc, ale lui Fănuș Neagu, Eugen Barbu, Zaharia Stancu.

— **Și la poezie ?**

— Sorescu, Blandiana.

— **Cite cărți de Sorescu v-ar trebui ca să satisfacă cerințele ?**

— 600, poate.

— **Cite cărți de Eugen Barbu ?**

— Dacă e vorba de **Princepele**, se cere mult, 1.000 de exemplare. Mai trebuie încă vreo 500 de exemplare din **Imposibila întoarcere** de Marin Preda. Știți cum s-a vîndut cartea asta ? Phiuu ! Vai de mine ! (Dă din mîna, în semn că nu-mi dau eu seama cum s-a putut vinde cartea asta).

Sculptură de MIRCEA ȘTEFANESCU

— **Vă rog să-mi spuneți cîte exemplare v-ar trebui din „Păsările” ?**

— Cred că încă vreo 500. Dar unde rămăsesem ? Așa. Aceste esuri ale lui Preda au fost extraordinar de solicitate. Atît de solicitate, încît eu abia am reușit să obțin un exemplar.

— **Faceți-mi, vă rog, o listă a cărților ce v-ar interesa în acest moment pentru vînzare.**

— **Aurul cenușiu** (vreo 500) de Mircea Mălița. **Balade** de Tudor George (200 ex.), am vrea mai multe exemplare din **Ingeniosul bine temperat** de Mircea Horia Simionescu, din poemele Anei Blandiana, ne interesează medaloanele franceze ale lui Șerban Cioculescu, ultima carte a lui Sălcudeanu, cărțile lui Ion Alexandru, Ion Grecea și cartea de critică **Prozatori de azi** a lui Dimisianu. N-ar fi rău dacă ar fi mai multe exemplare din **Străinul** de Titus Popovici, din **Șatra** de Zaharia Stancu și din **Idol pentru fiecare** al Ecaterinei Oproiu. Se vinde foarte mult **La țigănci** de Mircea Eliade. S-ar vinde **D. R. Popescu**.

— **Spuneți-mi ce cărți merg mai greu.**

— **Bouarii** de Ada Oranu, **Sfărîmătorul de stînci** de Mircea Popescu și **Vipera moare în asfințit** de Ion Dorin. Uitați-vă, însă, și ce coperti urite au cărțile astea. Coperti fără nici o semnificație. Și Vlasiu merge mai greu, dar pînă la urmă se vinde.

— **Cum faceți să cunoașteți exact dorințele publicului ?**

— Normal ar fi să solicităm tirajul, după ce vedem cum se vinde o carte. După această primă etapă, ar trebui să ni se trimită tirajul cel mare. Și bine ar fi, de asemenea, dacă prezentările anterioare cărților ar fi mai la obiect și mai interesante.

— **Ce faceți dv. pentru atragerea cititorilor ?**

— Un vechi obicei, pe care noi îl considerăm foarte bun este înfîlțirea autorului cu publicul. După aceea, încercăm să păstrăm relații civilizate cu clienții noștri. Lăsăm, în general, acasă micile supărări. Știm că e greu, dar... Această meserie trebuie făcută bine, pentru că, altfel, omul nu-ți mai intră-n librărie.

— **Care sînt scriitorii dvs. preferați ?**

— Îmi place foarte mult Preda, îmi plac Eugen Barbu, Ivasiuc, Fănuș Neagu, Luiza Cristescu, mi-a plăcut **Patima nopții** de Traian Filip.

— **Și dintre poezi ?**

— Îmi place foarte mult Marin Sorescu și Nichita Stănescu. Poate vreți să știți de ce nu l-am pomenit pe Nichita Stănescu și acolo unde era vorba de poezii ce urî de public. Nu l-am pomenit pentru că Nichita Stănescu parcă a supărat puțin publicul. Mie-mi place foarte mult, dar cred că publicul s-a răcit puțin.

— **Cum așa ?**

— Uite, de exemplu, nu a venit să se vadă cu publicul, de cîte ori l-am invitat. Dar cred că această supărare e ceva trecător. Știți cine mai îmi place ? Mai îmi place Doinaș.

— **Care este diferența dintre un vînzător bun și un vînzător, înțelegeri dvs. cum ?**

— E o mare diferență, în primul rînd pentru că un vînzător bun știe ce vinde.

— **Dar vînzătorul bun are cunoștință că restul colectivului știe că el e bun ?**

— Da. Se fac și niște premieri excepționale, dar e loc și de mai bine pentru a se diferenția mai bine vînzătorul bun, în cadrul unui colectiv.

5 intrări pentru 3 librari de librăria „Mihail Săceanu”

1. Care e mai interesantă carte românească, pe care ai vîndut-o în ultima vreme ?
2. Ce caați difuzat fără să vă placă ?
3. Ce deosebit e între procesul de vînzare a cărții și cel de vînzare a cartofilor ?
4. Ce nu merge bine în munca dvs. ?
5. Reprocti, vă rugăm, întrebarea care vi s-a pus mai des, de către clienți, în ultimele zile

ENA LETOS : Săvinzi o carte e lucr cel mai frumos

1. „**Imposibil întoarcere**” de Marin Preda.
2. Nu pot răspund.
3. Colosală de mine ! Mi se pare că nici nu supo comparație. Și nu e vorba numai de pusele propriu zise : cartea și cartoful. E oare dificultate să descoperi gustul clientului să-i oferi ce vrea, și dacă n-ai să-i dai vrea, să-i dai ceva asemănător. La Apr ie cartofii pentru aceeași ciorbă, pe cînt librărie intră numai cîte vrea. Să vă și că, în librăria noastră, intră cameni de lare cu am învătă multe și am multe încă învățat. Să știți că e ceva extraordinar duceți cu cartea de literatură. Eu lucrez cartea de literatură numai de un an și nu știu ceva, nu mă știș și întreb. Dar te să vinzi o carte e lucrul cel mai frumos
4. Munca noastră e în genere îngreunată de unele tirajeria mici la cărțile care se cer. Neputînd sfăce cerințele clienților, ei ne privesc malfel. Eu aș dori de asemenea eforturi mmari de recomandare a operei ce ni se sîte spre vînzare. Pentru că, spre rusinea nră, uneori n-avem timp să citim lucrările, trebuie prezentări, prefețe, postfețe. Ar bine nu numai pentru noi, pentru edituri, chiar pentru scriitori. Si dacă s-ar putea prezentările să fie simultane cu cărțile. Și televiziune și prin reviste
5. Întrebarea e mi-a umplut urechile în ultimele zile est, nu vă supărați, nu vi s-a răcitit pe-acolo-e-un exemplar din „**Imposibila întoarcere**” din „**Sub semnul întrebării**” ?

SCHIA GABRIELA : Nu știu cîtă există vreo compărie între cart și cartof

1. **Pinză de păjen** de Cella Serghi și **Fiul risipitor** de Iu Tudoran.
2. Toate cărțile bune, nu pot să spun că nu mi-a plăcutreuna.
3. Nu știu dacă există vreo comparație între carte și cartof.
4. Toate merg bi.
5. M-au întreat „De ce nu aveți, domine, **Princepele** de Eug Barbu, **Păsările** de Al. Ivasiuc și **Imposibila întoarcere** de Marin Preda, de ce ?”

IOANA WOLDOVAN În librărie merge numai cine e interesat

1. **Imposibila întoarcere** de Marin Preda.
2. N-am difuzat ni o carte care să-mi fi displicut. Poate că numai unele coperti nu-mi plac. Față decărții eu am un mare respect.
3. Mare, mare deosebire. Eu m-am apucat curînd de această meserie și m-am apucat tocmai de această meserie, tocmai că îmi place cartea și pentru că mi s-a pîrut că știu deosebirea dintre cart și cartof. În librărie, merge numai cine e interesat, pe cînd în A-prozor mergem toți, le nevoie.
4. Mi-ar trebui pose un spațiu mai mare pentru expunere.
5. „Nu cumva aveți **Imposibila întoarcere** ?”

P.S. În dorința de aștră o deplină obiectivitate în actul gazetăresc și de a nu da nastere niciunui fel de supchiune, autorul acestei anchete nu a transeri în textul încredintat tiparului niciodată nmele său sau titluri ale cărților sale ce au fost eventual citate de librari.

Dialoguri cu librării de Adrian Păunescu

Proiect de librar

În primul rînd s-a înțeles, am impresia, că librar nu poate fi un om cărui să nu-i placă obiectul muncii sale, care este cartea.

În al doilea rînd, nu poate fi librar un om lipsit de instrucție, ori, și mai grav, de cunoștințe elementare din domeniul în care se află intrados.

În al treilea rînd, nu poate fi librar cineva care își respinge cumpărătorii, punînd o barieră inadmisibilă între carte și public.

În al patrulea rînd, munca de librar este o muncă de educație asupra publicului.

În al cincilea rînd, librarul trebuie să citească, vai, cărțile pe care le vinde.

În al șaselea rînd, librarul poate fi considerat un critic literar ce se exprimă nu în număr de fraze, ci în număr de cumpărători, inhibitori ai cărții.

În al șaptelea rînd, nu trebuie uitat că singurul care poartă în limba română un nume derivat din numele latinesc al cărții este nu scriitorul, nu cititorul, ci librarul.

În al optulea rînd, profesiunea de librar trebuie să conțină în ea, ca orice profesiune exercitată bine, datele unei necesități.

În al nouălea rînd, uneori sînt necesare precizări și în privința stocurilor din depozite. Nu totdeauna, o carte nevîndută este o carte rea. Și invers. Nu totdeauna o carte vîndută.

În al zecelea rînd, o așezare a meseriei de librar și a instituției librării pe temelii noi, de contereasere spirituală, materială și morală ar fi pînă la urmă — prin consecințele ulterioare, asupra răspîndirii literaturii de calitate — un act de cultură națională.

În al unsprezecelea rînd, librarul ar trebui să aibă o posibilitate mai directă, de a-și exprima opțiunile, de a exprima părerile cumpărătorilor librării sale, evident, după ce în prealabil el însuși a dovedit că e capabil să pearte în mîini o carte.

Întrebării noastre, cine vinde cartea, așteptăm să i se răspundă în fapt, printr-un profund proces de reorganizare a librării românești.

Sf nu uităm nici o clipă, că librării este acel punct de incidență între individualitate (ce vrea să exprime pulsul social) și colectivitate (ce controlează nobil gradul de social din individualitate).

Să nu uităm că, pomînd din conștiința scriitorului și mergînd ori spre neant, ori spre eternitate, cărțile au de trecut prin punctul de tranzit ce este librăria.

Luceafărul

Revistă editată de
UNIUNEA SCRITORILOR
din **REPUBLICA SOCIALISTĂ**
ROMÂNIA

Redactor șef : Ștefan Bănuțescu
Redactori șefi adjuncți :
Cezar Baltag, Fănuș Neagu,
Adrian Păunescu
Secretar general de redacție
Constantin Toju

REDACȚIA :

București, Bd. Ana Ipătescu 15
Telefon : 41 51 54; 42 16 10

ADMINISTRAȚIA :

Șoseaua Kiseleff 10, tel: 18 33 99

ABONAMENTELE :

3 luni — 13 lei; 6 luni — 26 lei; 1 an — 52 lei

Tiparul executat la

COMBINATUL POLIGRAFIC „**CASA SCINTEII**”

Prezentarea grafică : Mircea Popescu

Pazător : Nicolae Ion